๑ เดือน ในป่าพง

๑ เดือนในป่าพง พระมงคลกิตติธาดา (มหาอมร เขมจิตฺโต)

พระมงคลกิตติธาดา (มหาอมร เขมจิตฺโต)

๑ เดือน ในป่าพง

ถวายเป็นอาจริยบูชา

พระเดชพระคุณ

พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท)

พระเดชพระคุณ

พระมงคลกิตติธาดา (มหาอมร เขมจิตฺโต)

อนุโมทนา

การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมสูงกว่าให้วัตถุทาน
เป็นมนุษย์ จะต้องรับประทาน อาหารและยา ๒ ชั้น
มีอาหารกาย ยังไม่พอ จะต้องมีอาหาร-ยาทางใจด้วย
อาหารกายนั้น แม้แต่สัตว์เดียรฉาน ก็มีได้เป็นได้
ส่วนอาหารใจคือธรรมะมีค่าสูง ย่อมส่งเสริมให้เรา
มีความเจริญก้าวหน้า อยู่เย็นเป็นสุข ฉลาดรอบรู้ได้ทำ
ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างมาก

หลวงพ่อชา เคยพูดไว้ว่า ถ้าใจดี จะดีไปหมดทุกอย่าง
ถ้าใจเสีย ก็จะเสียไปหมด
ถ้าใจร้าย ก็จะมีแต่ของร้ายๆ

ดังนั้นเราจึงควรจะต้องศึกษา อบรมธรรมะ แสวงหา
มาไว้เป็นอาหาร และที่พึ่งทางใจ เป็นยาใจ

หนังสือหนึ่งเดือนในป่าพง ได้จัดพิมพ์ขึ้น
หลายครั้ง เผยแผ่ไป หมดลงตัวเลขแล้ว

บัดนี้ได้มี คุณชวนพิศ รัตนสมพร และคณะขอ
อนุญาตพิมพ์อีก อาตมาจึงขออนุโมทนา ขอให้ผู้จัดพิมพ์
และผู้อ่าน จงมีความเจริญ รุ่งเรือง ร่มเย็น เป็นสุขทุกคน.

พระ[illegible]
วัดป่าวิเวกธรรมชาติ

หนึ่ง นามอาตมะผู้ เขมจิตต์
เดือน แรกปลงเป็นศิษย์ สมณะแก้ว
ในป่า แห่งธรรมสถิต แดนสงบ
พง พระโพธิญาณแผ้ว ถ่องถ้วนธรรมแถลง

คำนำ

"หนึ่งเดือนในป่าพง" เป็นบันทึกประสบการณ์ของพระมงคลกิตติธาดา (มหาอมร เขมจิตฺโต) ในช่วงเวลาที่ท่านได้เป็นพระอาคันตุกะไปเยือนวัดหนองป่าพงเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๑ และได้รับเมตตาจากพระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท) สอนธรรมะจากใจถึงใจ ทำให้ท่านตระหนักถึงสัจธรรมที่ว่า ธรรมะต้องเกิดจากการภาวนา จึงจะมีประโยชน์ต่อการดับทุกข์อย่างแท้จริง

บันทึกเล่มนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพวัดหนองป่าพง หลวงปู่ชา และหลวงพ่อมหาอมร ในเวลาเดียวกัน เหมือนได้ยินจากคำบอกเล่าของท่านโดยตรง และได้รับแง่คิดทางธรรมที่สอดแทรกไว้หลายประการ โดยเฉพาะเรื่องที่หลวงพ่อเล่าถึงทิฐิมานะของท่านเองเพื่อเป็นคติสอนใจเราทั้งหลายนั้น แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญของจิตใจอันบริสุทธิ์ของท่าน ที่อุทิศตนเองเป็นอุทาหรณ์สอนใจให้สานุศิษย์ลดมานะ ละทิฐิ ได้อย่างดียิ่ง

"หนึ่งเดือนในป่าพง" เป็นผลงานทางธรรมอันทรงคุณค่าเผยแพร่แก่ผู้สนใจใฝ่ปฏิบัติธรรมในวงกว้าง เพื่อเป็นการให้แนวทางให้กำลังใจและข้อคิดที่ยังประโยชน์และความก้าวหน้าแห่งการปฏิบัติธรรม ตามแนวทางที่พระพุทธองค์ทรงยกย่อง จนได้รับความสุขสงบ ร่มเย็น ตามสมควรแก่ความเพียร

สารบัญ

๗ นิ่งเดือนในป่าพง

สมัยเมื่อข้าพเจ้าเป็นครูสอนปริยัติธรรมอยู่ เมื่อพักจากการสอนแล้ว บางวันตอนเย็นๆ ก็นึกถึงพระที่ท่านอยู่ป่า เกิดความสงสัยว่า "พระกรรมฐาน ท่านมีอะไรดีหรือทั้งๆ ที่ท่านไม่ค่อยได้ศึกษาปริยัติธรรม ท่านชอบอาศัยอยู่ในป่า ก็ยังมีญาติโยมอุตส่าห์เดินทางไปหาเป็นจำนวนมาก เขาพากันไปด้วยความศรัทธาเลื่อมใส ท่านคงมีอะไรดีอยู่กระมัง"

ความสงสัยนี้ มันเกิดขึ้นแล้วเกิดขึ้นอีก ข้าพเจ้ายังหาคำตอบไม่ได้นับเป็นเวลาหลายปี บางทีความสงสัยชนิดนี้อาจจะเกิดขึ้นแก่เพื่อนมนุษย์ผู้ยังไม่เคยเข้าไปสัมผัสอีกเป็นจำนวนมาก ท่านผู้อ่านหาคำตอบที่ถูกต้องได้แล้วหรือยังเล่า

ดูเหมือนยังมีบรรพชิต ผู้เป็นนักแสดงธรรม ยังพูดแรงไปกว่านั้นอีกว่า "พระกรรมฐานจะมีดีอะไร มัวแต่นั่ง

หลับตาอยู่ในป่า ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนธรรมะ จะไปรู้อะไร ดูแต่อาตมาสิ...ขนาดเปิดพระไตรปิฎก อ่านอยู่ทุกวันก็ยังลืมเลย...”

ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย กับคำพูดของท่านรูปนั้น มันเป็นการหมิ่นเหม่ต่ออันตราย ดูจะเป็นการประมาทต่อการปฏิบัติธรรมของเหล่าพระอริยสาวกไป ข้าพเจ้าคิดว่า **“อาหารใดที่เรายังไม่ได้ลิ้มชิมรส เราจะปฏิเสธว่าอาหารนั้นไม่ดี ไม่มีประโยชน์เหมือนกับอาหารที่เราได้รับประทานอยู่เป็นประจำ หาเป็นการสมควรไม่”**

บางครั้งเคยนึกถึงคำขอบรรพชา ที่เคยกล่าวต่อหน้าพระอุปัชฌาย์ ก่อนที่ท่านจะให้ครองผ้ากาสาวพัสตร์ซึ่งพอจะแปลได้ว่า “ท่านขอรับ กรุณาบวชให้กระผมด้วย เพื่อกระผมจะได้ทำการสลัดออกจากความทุกข์ทั้งมวล และเพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน...” จึงได้ปรารภกับตนเองว่า “เอ...นี่...เราจะเอายังไงดี บวชมาก็หลายปี จะไม่เป็นการโกหกตัวเอง โกหกพระอุปัชฌาย์ไปหรือ...”

ดังนั้นเมื่อถึงหน้าแล้ง ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ข้าพเจ้าจึงได้เดินทางไปอบรมวิปัสสนากรรมฐานอยู่ที่วัดปรินายก และวัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ รู้สึกว่าได้รับหลักการปฏิบัติจากครูบาอาจารย์ซึ่งมี หลวงพ่อเจ้าคุณพระเทพสิทธิมุนีเป็นประธาน โดยได้รับความเมตตาจากท่านเป็นอย่างดี และก็ได้ตั้งใจไว้ว่า เรามีที่พักผ่อนทางจิตใจในยามว่างจากการสอนแห่งหนึ่งแล้ว หน้าแล้งจะมาปฏิบัติอีก

แต่ก็ยังมีอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเราเคยตั้งใจไว้ว่า จะเข้าไปศึกษาหาประสบการณ์ ที่นั่นคือ **วัดหนองป่าพง** อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งอยู่ไม่ไกลไปมาพอสะดวก ได้ทราบว่าเป็นวัดที่ตั้งอยู่ในป่า ท่านมีลูกศิษย์ลูกหามาก เราควรจะเข้าไปทดลองดู

เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๑๑ ข้าพเจ้าจึงออกเดินทางมุ่งสู่หนองป่าพง ความจริงแล้วข้าพเจ้ายังมิได้ตั้งใจว่าจะไปอยู่ที่นั่นแน่นอน เป็นเพียงจะไปทดลองดู เพราะยังไม่แน่ใจเลยว่าอาหารที่นั่น จะมีรสถูกปากถูกใจเราหรือเปล่า เรายังไม่เคยชิมดู

เมื่อเดินทางมาถึงประตูหน้าวัด เวลาประมาณ ๕ โมงเย็น พอจะย่างเข้าสู่เขตวัดก็เจอป้ายแผ่นใหญ่ เขียนไว้ว่า

แดนเคารพ
พุทธศาสนิกชน ทุกเพศ ทุกวัย
เพื่อหายพยศ ลดมานะ ละทิฐิ

- ไม่มีกิจจำเป็น ห้ามเข้าไปคลุกคลีในกุฏิกับภิกษุ และสามเณร
- ต้องถอดหมวก ถอดรองเท้าก่อน จึงเข้าไปในวัดด้วยอาการสำรวม
- จงสงบ กาย วาจา ใจ ให้มาก อย่าคะนองปาก มือ และเท้า
- ห้ามเปิดวิทยุ และ การละเล่นต่างๆ ภายในบริเวณวัด
- ห้ามนำสุราเข้ามาดื่ม และนำสัตว์มีชีวิตเข้ามาทำอาหารในบริเวณวัด
- ห้ามเก็บผลไม้ และเข้ามาหากินภายในวัด จะเป็นการก่อกวนความสงบ
- ห้ามขับรถเข้าออก เร็วเกินสมควร เพราะเสียงจะรบกวนผู้กำลังปฏิบัติ
- ต้นไม้ และสัตว์ป่า เป็นสมบัติอันล้ำค่า จงช่วยกันรักษาเพื่อลูกหลาน

แดนเคารพ พุทธศาสนิกชน ทุกเพศ ทุกชั้น เพื่อหายพยศ ลดมานะ ละทิฐิ มีข้อปฏิบัติเรียงลำดับเป็นข้อๆ ลงไป จากข้อที่ ๑ ถึงข้อที่ ๙ ซึ่งท่านผู้เคยไปเยี่ยมวัดหนองป่าพงคงได้อ่านกันมาแล้ว...เมื่ออ่านป้ายจบก่อนจะก้าวเข้าเขตวัดคิดไว้ว่า พระวัดป่าท่านถือวินัยเคร่ง ท่านไม่รับเงินทองไม่เก็บไว้เป็นของส่วนตน เรามีติดย่ามมาด้วยจะทำอย่างไรดี จึงตัดสินใจว่า "เอาไว้ในย่ามไม่เหมาะ เพราะเราใช้ย่ามทุกวัน ไปปะปนกับท่านดูไม่เหมาะ สู้เก็บไว้ในกระเป๋าดีกว่า"

ข้าพเจ้าจึงบอกสามเณรที่ถือกระเป๋ามาส่ง ให้วางกระเป๋าลง แล้วจึงหยิบซองปัจจัย ๔-๕ ซอง ออกจากย่าม ไขกุญแจเปิดกระเป๋าเอาซุกลงไว้ก้นกระเป๋า รูดซิปล็อคกุญแจเรียบร้อยแล้วเดินเข้าวัดไป ได้รับความแปลกตาแปลกใจ เห็นภายในวัด ลานวัดสะอาด มีร่มไม้ป่าไม้มากเย็นสบายดี ความรู้สึกบอกว่า เหมือนเราได้เข้ามาสู่แดนอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเราไม่เคยได้สัมผัสมาก่อน มองเห็นพระสงฆ์สามเณรหลายรูปกำลังทำกิจวัตร ด้วยอาการสำรวมสังวร ไม่ได้ยินเสียงพูดคุยกัน ทุกรูปทรงผ้าสีแก่นขนุน ดูช่างเข้ากับธรรมชาติเหลือเกิน

ข้าพเจ้าเดินเข้าสู่ศาลาโรงธรรม ให้สามเณรวางกระเป๋าไว้บนเตียงด้านขวามือ กราบพระประธาน มองดูพระพักตร์พระประธาน คล้ายได้รายงานตัวว่า "กระผมเป็นอาคันตุกะ เพิ่งมาสู่ถิ่นนี้เป็นครั้งแรก ขอแสดงคารวะพึ่งร่มพุทธธรรม..."

มีภิกษุรูปหนึ่งเดินเข้ามาในศาลา จึงถามท่านว่า "ท่านอาจารย์อยู่ไหม" ได้รับตอบว่า "ท่านเพิ่งกลับจากกิจนิมนต์ข้างนอก นิมนต์ไปพบท่านที่กุฏิ"

ข้าพเจ้าจึงออกจากศาลา เดินชมต้นไม้ ป่าไม้ไปเรื่อยๆ มองเห็นไก่ป่า ๕-๖ ตัว กำลังคุ้ยเขี่ยกินอาหาร พอมันเห็นข้าพเจ้าเดินผ่านไป ทุกตัวเตรียมพร้อมที่จะบินหนี มันคงคิดว่า "ท่านผู้นี้ไม่ใช่เจ้าถิ่น ดูสีผ้าต่างจากที่เคยเห็น ไว้ใจไม่ได้ อาจจะมีอันตราย"

ข้าพเจ้ามองดูมันพลางเดินพลาง พร้อมกับนึกในใจว่า "หากินไปเถิดเจ้าไก่ป่าเอ๋ย ถึงสีผ้าของข้าจะต่างจากที่เจ้าเคยเห็นก็จริง แต่ข้ามาอย่างมิตร ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่พวกเจ้าหรอก" เพราะเป็นครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้เห็นไก่ป่ามันมีอยู่เป็นจำนวนมากเสียด้วย มันพากันอยู่กับธรรมชาติอยู่อย่างอิสระ ไม่มีพันธะใดๆ อาศัยยอดไม้เป็นเรือนนอน

เมื่อข้าพเจ้าไปถึงใต้ถุนกุฏิหลวงพ่อ เห็นท่านนั่งอยู่ จึงเข้าไปกราบท่าน ท่านจึงถามว่า “เอ... ใคร...มาจากไหน” ท่านคงจำไม่ได้ เพราะเคยพบท่านครั้งหนึ่งเมื่อหลายปีมาแล้ว ข้าพเจ้าจึงเรียนให้ท่านทราบ

“อ้อ...ท่านมหารึ มาธุระอะไรล่ะ” ท่านถาม

“กระผมตั้งใจมาฝากตัวเป็นลูกศิษย์ ขอรับ” ข้าพเจ้าเรียนท่าน

“มาอยู่กับผมก็ได้...แต่อย่ามีลับลมคมใน” ท่านพูดช้าๆ ฟังเย็นๆ พอได้ฟังคำพูดของท่าน ข้าพเจ้าถึงกับสะดุ้ง มีความรู้สึกหวั่นในใจ เพราะรู้ตัวดีว่าเอาของผิดวินัยเข้ามา แต่ก็ข่มใจเรียนท่านไปว่า “ขอรับ...ถ้ากระผมทำอะไรบกพร่อง ผิดพลาด นิมนต์ขนาบได้เต็มที่”

“เอาอะไรมาบ้างล่ะ” ท่านถาม

“ก็มีผ้าสะบง จีวรสำหรับผลัดเปลี่ยน และบริขารเล็กๆ น้อยๆ”

“ไม่ได้เอาบาตรมารึ”...หลวงพ่อถามพร้อมกับมองหน้า

“เปล่า ขอรับ” ข้าพเจ้าตอบท่าน

"อ้าว...ทำไมล่ะ เป็นมหา สอนไปสอนมา ทิ้งบาตรแล้วหรือ"

"กระผมยังไม่ทราบกฎระเบียบของทางนี้ ขอรับ" ข้าพเจ้าตอบ

หลวงพ่อท่านพูดต่อไปว่า "บาตรเป็นบริขารชิ้นแรกที่พระอุปัชฌาย์แนะนำให้รู้จักและมอบให้, สำหรับใช้ใส่บริขารแทนกระเป๋าในคราวเดินทาง (เดินธุดงค์), ใช้เป็นภาชนะใส่อาหารเวลาฉัน, ใช้เป็นภาชนะตักน้ำฉันน้ำใช้ในคราวออกธุดงค์"

ข้าพเจ้าสงบใจฟังท่านพูด แต่ก็นึกค้านในใจว่า "ที่ท่านพูดก็ถูกของท่าน สำหรับพระกรรมฐานเท่านั้นหรอก แต่สำหรับพระนักเรียนใครจะเอาไป มันเกะกะ เก้งก้าง ไม่สะดวก ไม่ทันสมัย...แต่เอ...นี่เรากลายเป็นคนลืมบริขารชิ้นแรก ที่พระอุปัชฌาย์มอบให้เสียแล้ว จึงถูกท่านติงเอา"

"เคยฉันในบาตรไหม"

"ไม่เคย ขอรับ"

"เคยฉันหนเดียวไหม"

"ไม่เคย ขอรับ"

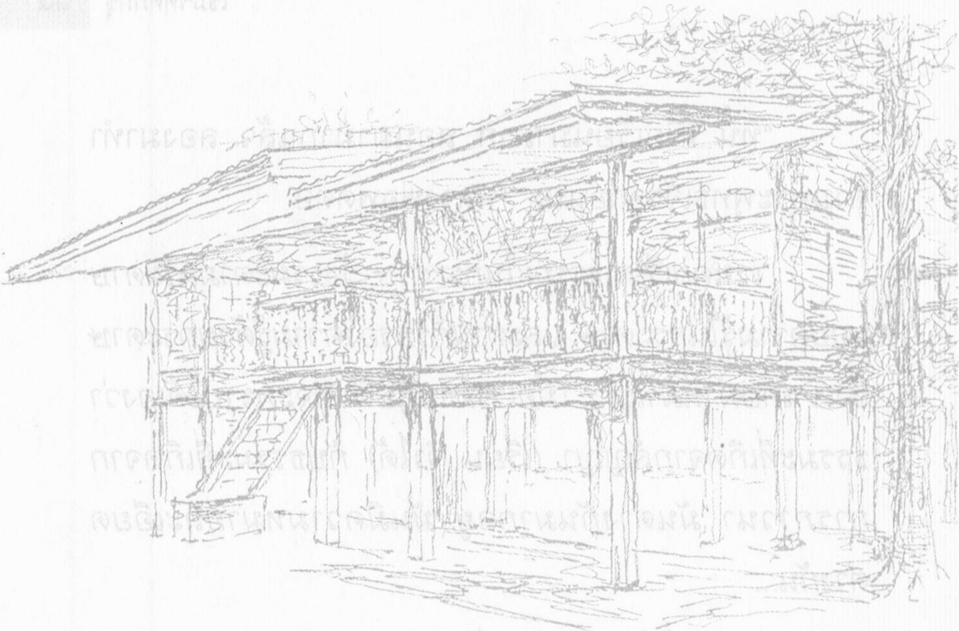
"ที่นี้ เมื่อเรียนมามาก สอนมามากแล้ว ลองมาทำตามพระพุทธเจ้าดูก่อนนะ" หลวงพ่อพูดต่อ

"เราเคยเรียนธรรมะในกระดาษ รู้ธรรมะตามกระดาษ สอบความรู้ในกระดาษ และท่านก็รับรองความรู้ด้วยกระดาษ ซึ่งเราเคยผ่านมาแล้ว เมื่อเรามาปฏิบัติ ก็จะทราบได้เองว่า ธรรมะที่เกิดจากสัญญา (เรียน จำได้) กับธรรมะที่เกิดจากการภาวนา มันต่างกันมากอยู่ มันมีความหมายละเอียดต่างกัน...

มันเหมือนกับคนหนึ่งมีรูปม้าหลายๆ แผ่น อีกคนหนึ่งมีม้าตัวเดียว ถึงคราวออกเดินทาง คนที่มีม้าตัวเดียวยังดีกว่าคนมีรูปม้าหลายแผ่น เพราะอันหนึ่งมันใช้ได้ อันหนึ่งใช้ไม่ได้ เรื่องนี้ผู้มาประพฤติปฏิบัติย่อมรู้ได้เองไม่ใช่เรื่องบอกกัน"

ข้าพเจ้าตั้งใจฟังหลวงพ่อท่านให้โอวาทด้วยความซาบซึ้ง มันเป็นคำพูดที่เราไม่เคยได้ยินมาก่อน ประกอบกับเสียงของท่าน ฟังชัดถ้อยชัดคำ ช้าๆ นุ่มนวล เยือกเย็นหลั่งออกมาจากใจที่เปี่ยมด้วยเมตตา

หลวงพ่อจึงหันไปสั่งสามเณร ให้ไปเอากระเป๋า

กุฏิหลวงปู่ชา สุภทฺโท

ที่ศาลามาให้ ขณะที่หลวงพ่อปรารภเรื่องเล็กๆ น้อยๆ อีกไม่นาน สามเณรก็หิ้วกระเป๋าเดินเข้ามาถึงชานกุฏิ และแล้วสิ่งที่ไม่นึกคิดก็ปรากฏขึ้น ข้าพเจ้ามองไปดูกระเป๋าเห็นซิปแตกออกหมด ใจหายวาบ...น่าแปลกใจ น่าอัศจรรย์ใจอะไรเช่นนี้... ซิปกระเป๋าเรารูดปิด ล็อคกุญแจเรียบร้อย ก่อนจะหิ้วผ่านเข้ามาในเขตวัด มันแตกออกได้อย่างไรกัน ทั้งๆ ที่กุญแจก็ยังล็อคอยู่ หรือว่าซิปแตก

ตั้งแต่หลวงพ่อพูดว่า "อย่ามีลับลมคมใน" เป็นไปได้หรือนี่ แต่ว่ามันเป็นไปแล้ว เอ...นี่เราคงโดนท่านลองดีเข้าแล้ว

ข้าพเจ้าเริ่มหัวใจสั่น...เริ่มมีความเคารพเลื่อมใสหลวงพ่อมากขึ้น นึกละอายใจ ไม่กล้ามองหน้าท่านเพราะเข้าใจว่า ท่านคงทราบแล้วว่า เราเอาของผิดวินัยเข้ามา

ท่านทิ้งช่วงแห่งคำพูดไว้ชั่วระยะหนึ่ง ดูเหมือนหลวงพ่อจะทราบว่า ภายในจิตใจของข้าพเจ้ากำลังวุ่นวายสับสน สะดุ้งหวั่นไหว

แล้วท่านก็พูดต่อ *"การเป็นอยู่ที่นี่ เราอยู่กับธรรมชาติอยู่อย่างสบาย ไม่มีอะไรมาก เมื่อมาอยู่ด้วยกัน ก็อย่าแบกพัดแบกยศ แบกคัมภีร์เข้ามา เอาทิ้งไว้นอกวัดเสียก่อนโน่น เพราะถ้าบ่ามันหนักอยู่แล้ว จะรับของใหม่ไม่ได้อีก จะดูอะไรต้องดูให้นานๆ นะ ดูเพียงเดี๋ยวเดียวก็จะไม่เห็น"*

เมื่อท่านให้ข้อคิดพอสมควรแล้ว ท่านจึงสั่งให้ไปพักที่กุฏิสร้างใหม่ อยู่ทางทิศตะวันตก นับจากกุฏิของท่านไปเป็นหลังที่ ๓ เมื่อขึ้นไปบนกุฏิแล้ว ข้าพเจ้ารีบเปลื้องจีวรออก ก้มลงตรวจดูซิปล้วงเอากุญแจในย่ามมาไข รูดซิปไปมา ก็เข้าที่ดีเหมือนเดิม มันน่าแปลกใจอะไร

เช่นนี้ มากราบหลวงพ่อยังไม่ถึงชั่วโมง ก็โดนท่านปรามเสียแล้ว

ท่านผู้อ่านอาจจะค้านว่า ซิปเก่าชำรุดมันจึงเป็นเช่นนั้น ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า ยังใหม่แน่ เพราะเพิ่งซื้อมายังไม่ถึงเดือน

เมื่อข้าพเจ้ามาอยู่วัดหนองป่าพง ก็เริ่มได้รับความรู้เข้าใจใหม่ๆ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จากการฉันวันละสองมื้อมาเป็นวันละมื้อ เพราะก่อนมาอยู่เคยคิดไว้ว่า เราคงไม่ไหวแน่เพราะร่างกายเราอ่อนแอ

หลวงพ่อท่านได้เมตตาข้าพเจ้าเป็นพิเศษอยู่หลายอย่าง เช่นบาตรเก่าของท่าน ท่านใช้มาเป็นเวลาสิบปีเพิ่งเปลี่ยนใหม่เมื่อปี ๒๕๑๐ ท่านเก็บไว้ในตู้ พอข้าพเจ้าไปอยู่ ท่านก็สั่งให้เอามาให้ข้าพเจ้าใช้ บาตรลูกนี้มีอายุเกือบเท่าอายุของข้าพเจ้า และท่านสั่งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ติดตามท่านเวลาออกบิณฑบาตเป็นประจำ ซึ่งผู้เป็นอาคันตุกะน้อยรูปนักที่จะได้รับอนุญาตเช่นนั้น

ตอนเย็นหลังจากทำวัตรเสร็จแล้ว ศิษย์ผู้ใคร่ต่อการฟังโอวาท ก็ทยอยกันไปหาท่านที่กุฏิซึ่งหลวงพ่อนั่งรออยู่เกือบจะกล่าวได้ว่าแทบทุกวัน พวกเราจึงได้ฟังธรรม

นอกธรรมาสน์กันเป็นส่วนมาก รู้สึกว่าเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติธรรม ขจัดความสงสัยที่เกิดขึ้นได้ โดยที่เราไม่ต้องเรียนถาม ท่านพูดไปๆ ก็ไปตรงกับเรื่องของเราเอง

เวลาออกบิณฑบาตเดินตามหลังท่านไป ก็ได้ฟังธรรมะไปด้วย ล้วนแต่เป็นคติเป็นแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติธรรมได้ดี จะเรียกว่าฟังธรรมเคลื่อนที่ก็เห็นจะถูก เมื่ออยู่กับท่านหลายวันเข้า ความพอใจ ชอบใจ ในการรับฟังและในข้อวัตรปฏิบัติก็มีมากขึ้น เรื่องบางเรื่องที่เราเคยเรียนมาไม่เข้าใจ กลับได้รับความเข้าใจ แม้แต่พระวินัยบางข้อที่เคยสงสัย ก็ได้รับความเข้าใจดีขึ้น

๓ กหลุมพราง

พอได้เจอคำว่า *ตกหลุมพราง* บางท่านอาจจะตกใจไปว่า เอ...ที่วัดป่าพงมีการขุดหลุมพรางคอยดักคนเข้าไปชมด้วยหรือ เปล่าหรอก...ที่ว่าหลุมพรางน่ะ มิได้หมายความว่า เป็นหลุมพรางทางภาคพื้นดิน แต่มันเป็นหลุมพรางทางอากาศ (ทางคำพูด) ต่างหาก ติดตามไปก็คงเข้าใจได้เอง

เช้าวันหนึ่ง ขณะที่ข้าพเจ้าติดตามหลวงพ่อเข้าไปบิณฑบาต พอไปถึงทางเลี้ยวซ้าย หลวงพ่อเดินชะลอเหมือนคอยจังหวะให้ข้าพเจ้าไปถึง พอเดินไปทัน ท่านเหลียวไปดูบ้านหลังหนึ่งซึ่งชำรุดเก่าคร่ำคร่า เป็นบ้านช่างไม้รับจ้างปลูกเรือน ข้าพเจ้ามองตามท่าน ทันใดนั้นก็ได้ยินท่านพูดว่า *"เอ...บ้านช่างไม้นี่เก่าชำรุดเสียจริงนะ"* ข้าพเจ้าจึงคล้อยตามเสริมขึ้นว่า *"เป็นช่างไม้มีฝีมือ มีคนมาจ้างบ่อย คงจะยังไม่มีเวลาทำของตนเอง"*

หลวงพ่อหันมามองข้าพเจ้าพร้อมกับพูดว่า *"เราก็เหมือนกันนั่นแหละ มัวแต่สอนเขา"*

เอาเข้าแล้วไหมล่ะ เราเผลอไป จึงตกหลุมพรางของท่านเข้า...ข้าพเจ้าได้ยินท่านพูดถึงกับสะอึกรู้สึกกินใจถึงใจ แทบจะวางบาตรนั่งลงกราบรับรองว่าจริงตามที่ท่านพูด เพราะคาดไม่ถึง ไม่นึกว่าจะโดนท่านสอนธรรมะแบบเคลื่อนที่อย่างนี้ แต่ก็ดีแล้วทำให้ได้ข้อคิดจากที่ท่านเตือนสติ ความเงียบเกิดขึ้นชั่วขณะ เดินตามหลังท่านไป ใจก็หวนระลึกถึงเรื่องๆ หนึ่ง ซึ่งมีอยู่ในหนังสือธรรมบทว่า

มีภิกษุ ๒ รูป เป็นเพื่อนกัน ออกบวชพร้อมกัน ตั้งใจบวชถวายชีวิตในพระศาสนา ได้อยู่ศึกษาข้อวัตรต่างๆ อันนักบวชจะพึงรู้พึงทำให้ถูกต้องตามแบบสมณะที่ดีพึงทำ อยู่จำพรรษาในสำนักอุปัชฌาย์อาจารย์ จนมีพรรษากาลพอควรที่จะปกครองตนเองได้แล้ว

รูปหนึ่งคิดว่า ตนมีอายุเข้าเขตวัยกลางคนแล้ว ยากที่จะศึกษาปริยัติธรรมให้จบสมบูรณ์แบบได้ จึงได้ศึกษาแนวทางแห่งการปฏิบัติจนเป็นที่เข้าใจแล้ว กราบทูลลาพระพุทธองค์มุ่งสู่ป่า เพื่อปฏิบัติธรรม

อีกรูปหนึ่งคิดว่า ตนพอมีกำลังจะศึกษาปริยัติธรรมได้

จึงตั้งใจศึกษา จดจำพระสูตรต่างๆ จนจบพระไตรปิฎก เที่ยวบอกธรรมสอนธรรมในที่ต่างๆ จนมีลูกศิษย์นับเป็นจำนวนร้อยๆ เมื่อมีคนรู้จักมาก ลาภสักการะต่างๆ เกิดขึ้นเป็นผลพลอยได้ติดตามมามากขึ้นๆ ท่านพอใจ อิ่มใจและภาคภูมิใจในความมีลาภสักการะ และลูกศิษย์ลูกหามากเช่นนั้น เมื่อนึกถึงกิตติศัพท์และเสียงเยินยอที่ตนได้รับก็ทำให้ท่านสบายใจ เป็นการเพียงพอแล้ว สำหรับสิ่งที่ตนได้รับ เมื่อได้เข้ามาบวชในพระศาสนา

ส่วนภิกษุที่เข้าไปอยู่ในป่า ตั้งใจบำเพ็ญภาวนา เดินจงกรม นั่งสมาธิ พิจารณาธรรมะให้เห็นเป็นของไม่เที่ยง ทนได้ยาก มิได้อยู่ในอำนาจของตน มีแล้วหาไม่ เกิดแล้วดับไป บางโอกาสก็สาธยายอาการ ๓๒ พิจารณาตั้งแต่ปลายเท้าขึ้นมา ตั้งแต่ปลายผมลงไปจรดปลายเท้า แยกแยะออกเป็นส่วนๆ ตั้งแต่ ขน ผม เล็บ ฟัน หนัง ไปจนถึงเยื่อมันสมองในกระโหลกศีรษะ ให้เห็นเป็นของปฏิกูลพึงรังเกียจ ไม่น่าเอา ไม่น่าเป็น ซึ่งมีอยู่ในกายตน และกายของคนอื่น เมื่อมันยังเคลื่อนไหวไปมาได้ก็ยังพอน่าดูน่าชม แต่พอสิ้นลมเมื่อไร ก็เป็นของไม่น่าปรารถนา ถึงแม้จะมีการรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นก้อนอยู่ ก็มีการเกิดดับอยู่เป็นประจำ ไม่จีรังยั่งยืน

วันคืนผ่านไป ท่านบำเพ็ญเพียรด้วยความบากบั่นไปเรื่อยๆ โดยอาศัยขันติธรรมเป็นที่ตั้ง ยึดเอาหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นเส้นทางเดิน จนความยึดมั่นถือมั่นจางคลายหายไปหมดสิ้น จิตหลุดพ้นแล้วจากอาสวะอย่างสิ้นเชิง จนท่านเปลี่ยนภาวะจากปุถุชนเป็นพระอริยบุคคลในชั้นอรหันต์ขีณาสพไปแล้ว

จึงนับว่าพระอรหันต์สาวกของพระพุทธองค์ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอีก ๑ รูป ท่านอยู่ในลักษณะ สำรวม กาย วาจา ใจ พักผ่อนอิริยาบถ ดื่มรสแห่งวิมุตติสุขอยู่ในราวป่าเป็นเวลาพอสมควรแก่สันติสุขที่เกิดขึ้นนั้นๆ

ได้มีภิกษุจำนวนหลายรูป และหลายครั้ง ได้ทูลลาพระพุทธองค์มุ่งหน้าสู่ป่า อันเป็นสำนักของพระขีณาสพเถระ เข้าฝากตัวเป็นศิษย์อยู่ประพฤติปฏิบัติธรรม ตั้งอยู่ในโอวาท ไม่ประมาท มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อถอย ถือเอาข้อวัตรปฏิบัติที่พระอาจารย์ดำเนินมาเป็นแนวทาง เดินตามบาทแห่งพระอรหันต์ ไม่นานวันท่านเหล่านั้นก็ได้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรม กลายเป็นพระอรหันต์ไปหมดทุกรูป

เมื่อพระสาวกเหล่านั้น ผู้อยู่จบพรหมจรรย์ดังที่ตนตั้งปณิธาน จึงกราบพระเถระผู้เฒ่าซึ่งเป็นอาจารย์คืนสู่เชตวัน

พระเถระได้แนะนำวิธีการเข้ากราบบังคมทูลพระศาสดา และการเข้านมัสการพระเถระผู้ใหญ่ให้ไปนมัสการพระเถระผู้สหายของพระอาจารย์

นับเป็นเวลาหลายครั้ง ที่พระเถระเจ้าถิ่น ผู้หยิ่งในเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นพหูสูตร ลำพองใจในความมีลาภสักการะ สรรเสริญ สุข อยู่ในท่ามกลางสานุศิษย์นับเป็นจำนวนร้อยๆ จิตใจของท่านนับวันแต่จะพองขึ้นด้วยอำนาจแห่งทิฐิมานะที่พอกเอาไว้ประดุจดังลูกโป่งที่ถูกอัดด้วยลม

พอมีพระภิกษุที่มาจากป่า มากราบนมัสการและเรียนท่านว่า "พระอาจารย์ของพวกผมขอฝากนมัสการใต้เท้าขอรับ"

"ใครกันนะ...ที่เป็นอาจารย์ของพวกคุณ" พระเถระถามด้วยท่าทางที่ผึ่งผาย

"พระอาจารย์ที่เป็นสหายคู่นาคของใต้เท้า...ขอรับ" พระสาวกเหล่านั้นตอบ

"ก็อะไรกันเล่า...ที่พวกคุณได้เรียนจากภิกษุรูปนั้น ธรรมะบทหนึ่ง หมวดหนึ่ง หรือว่าปิฎกไหนบ้าง ในพระไตรปิฎก" พระเถระถามเป็นเชิงข่มด้วยภูมิปริยัติ และท่านได้คิดเลยเถิดไปอีกว่า "เพื่อนของเรา บวชพร้อมกัน อยู่ด้วยกัน ไม่กี่ปีก็หนีเข้าป่า ไม่ได้ศึกษาปริยัติธรรมเหมือนเรา เห็นจะไม่รู้แม้แต่พระคาถาหนึ่งของธรรมก็ยังอุตส่าห์มีลูกศิษย์หลายรูป เอาเถอะ...มาเยี่ยมเมื่อไรก็จะไล่ให้จนเสียที..."

ความเข้าใจของท่านผู้คงแก่เรียน ในสมัยพุทธกาลก็ยังมีถึงเพียงนี้ ไฉนเล่า ในสมัยปัจจุบันจะไม่พึงเกิดมีขึ้นอีก นี่หรือ...คือความมืดในแสงสว่าง ท่านผู้รู้โปรดได้พิจารณา หาความเป็นจริงกันเถิด

ครั้นต่อมา ท่านพระเถระผู้ขีณาสพ จึงออกจากป่าเพื่อไปเฝ้าพระพุทธองค์ พอมาถึงวัดเชตวัน เก็บบาตรและบริขารอื่นไว้ในสำนักของพระเถระผู้สหาย ไปถวายบังคมพระศาสดาและนมัสการพระเถระผู้ใหญ่ที่อยู่ในเชตวันเสร็จแล้วจึงกลับมายังที่อยู่ของพระเถระเจ้าถิ่น หลังจากได้ทำปฏิสันถารด้วยอาคันตุกวัตรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

พระเถระผู้เจ้าถิ่น ซึ่งนั่ง ณ อาสนะเสมอกันข้างๆ พระเถระที่มาจากป่า ขณะนั้นจึงคิดว่า "ถึงเวลาแล้วที่เราจะได้ถามปัญหาธรรมะ เพื่อเป็นการวัดภูมิดูให้รู้แน่ว่าใครจะเด่นดังกว่าใคร อยู่ในท่ามกลางสานุศิษย์ทั้งสองฝ่ายในวันนี้"

พระพุทธองค์ทรงทราบด้วยพระหฤทัยว่า "ภิกษุรูปนี้จะก้าวร้าวลูกของเรา ผู้ซึ่งมีคุณธรรมสูง เธอจะตกนรกเสียเปล่า" ด้วยทรงมีพระเมตตาต่อพระเถระ พระองค์จึงทรงทำเป็นดำเนินผ่านมา จนถึงที่สังฆสันนิบาตแห่งนั้น ทรงประทับนั่งเรียบร้อยแล้ว ยังมิทันที่พระเถระจะถามปัญหา พระองค์ก็ตรัสถามเสียเอง

ครั้งแรกที่ทรงถามปัญหาธรรม ในขั้นปฐมฌานกะพระเถระเจ้าถิ่น เมื่อท่านทูลตอบไม่ได้ จึงทรงตรัสถามในขั้นรูปสมาบัติ อรูปสมาบัติ เป็นลำดับขึ้นไป พระเถระก็ทูลตอบไม่ได้แม้แต่ข้อเดียว

พระพุทธองค์จึงทรงผินพระพักตร์ไปถามพระเถระผู้ขีณาสพที่มาจากป่า พระเถระก็ทูลตอบได้หมด จนเป็นที่พอพระทัย

ที่นั้นพระองค์จึงทรงตรัสถามในขั้นโสดาปัตติมรรค พระเจ้าถิ่นทูลตอบไม่ได้ ถามพระเถระผู้ขีณาสพ ทูลตอบได้

พระพุทธองค์จึงทรงประทานสาธุการว่า สาธุ...

พระองค์จึงทรงตรัสถาม ในเรื่องมรรคผลสูงขึ้นเป็นลำดับ

พระเถระเจ้าถิ่น ก็จนปัญญามิสามารถทูลตอบได้

ส่วนพระเถระผู้ขีณาสพ ทูลตอบได้ทุกข้อ

พระองค์ทรงพอพระทัย จึงทรงประทานสาธุการอีก ๓ ครั้งว่า สาธุ...สาธุ...สาธุ...

บรรดาเหล่าเทพยดาฟ้าดินจนถึงพรหมโลก รวมทั้งนาค ครุฑ คนธรรพ์ ได้ฟังพระสุรเสียงสาธุการของพระพุทธองค์ ต่างก็ชื่นชมยินดี ได้เปล่งสาธุการดังสนั่นหวั่นไหวไปทั่วทั้งจักรวาล

บรรดาลูกศิษย์ของพระเถระเจ้าถิ่น พอได้ยินและได้เห็นเหตุการณ์เช่นนั้น แทนที่จะอนุโมทนาสาธุการด้วย แต่กลับเข้าใจผิดด้วยอกุศลจิต จึงพากันซุบซิบนินทาว่า

“อะไรกันนี่ พระพุทธองค์ทรงทำอย่างไรกัน แค่พระหลวงตาแก่อยู่ในป่าเพิ่งกลับมา ไม่ได้ศึกษาปริยัติธรรม

อะไร เพียงตอบปัญหาได้ ๔-๕ ข้อ ก็ประทานสาธุการเสียยกใหญ่ ส่วนอาจารย์ของพวกเราได้ศึกษาปริยัติธรรมมามาก จนจบพระไตรปิฎก เที่ยวสอนธรรม สวดธรรมมานาน จนมีลูกศิษย์ลูกหานับเป็นร้อยๆ คำน้อยหนึ่งที่พระองค์จะทรงสรรเสริญก็ไม่มี”

พระองค์ทรงทราบวาระจิตอันเป็นอกุศลของภิกษุเหล่านั้น จึงทรงตรัสเตือนด้วยพระเมตตา “*ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อาจารย์ของพวกเธอนั้น เปรียบเหมือนคนรับจ้างเลี้ยงโครักษาโคเพื่อผู้อื่น เพียงเพื่อค่าจ้างประจำวัน ส่วน (มะมะปุตโต) ลูกของพ่อ (ทรงหมายถึงพระเถระผู้ขีณาสพ) เป็นเช่นเดียวกับเจ้าของโค ย่อมมีสิทธิในตัวโค และได้ดื่มน้ำนมโคตามใจชอบ*”

พระองค์ทรงตรัสเพิ่มเติมอีก พอสรุปได้ว่า “*ผู้ใดได้เรียนพระพุทธพจน์ที่มีประโยชน์ไว้มาก แล้วนำพระพุทธพจน์นั้นไปสั่งสอนผู้อื่น แม้จะได้ลาภสักการะ และเสียงเยินยอมากก็ตาม เมื่อเขายังประมาทอยู่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามพุทธพจน์นั้น ผู้นั้นย่อมไม่ได้รับสันติสุขที่แท้จริง*

ส่วนผู้ใด ถึงจะไม่ได้เรียนพุทธพจน์มาก ไม่ได้สอนมาก แต่หากประพฤติปฏิบัติตามพุทธพจน์นั้นจนรู้แจ้งชัด

ละสนิมในใจ คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลงได้ มีจิตหลุดพ้นดีแล้ว หมดความยึดถือในโลกไหนๆ ผู้นั้นย่อมได้รับสันติสุขที่แท้จริง”

จากพระดำรัสที่ตรัสสอนมานี้ พระพุทธองค์มุ่งส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชน ได้เรียนรู้ธรรมแล้วนำไปปฏิบัติจนเกิดผลขึ้นมา มิใช่ให้เรียนรู้ไว้เพียงเพื่ออวดอ้าง หรือประดับบารมีตนเท่านั้น เพราะคุณธรรมจะไม่ปรากฏผลเท่าที่ควร เปรียบเหมือนคนเตรียมเดินทาง ได้ศึกษาหาเส้นทางจากแผนที่แล้ว ก็ต้องออกเดินทางโดยอาศัยแผนที่นั้นเป็นหลัก มิใช่ว่าเรียนรู้แล้วนอนกอดแผนที่ หรือเอาแผนที่ออกอวดอ้างกันอยู่ไม่ยอมออกเดินทาง ประโยชน์ย่อมมีน้อยเต็มที

อนึ่ง ผู้เขียนแผนที่ภูมิประเทศนั้น ไม่มีใครสามารถเขียนบอกละเอียดถึงเส้นทางว่า เท่านั้นวา เท่านั้นเส้น มีสิ่งนั้นๆ อยู่ จะบอกได้แต่จุดสำคัญๆ พอเป็นแนวทาง ผู้ออกเดินทางเท่านั้นย่อมรู้เห็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่ข้างทางได้ละเอียดดี และจดจำได้ติดตา เพราะประสบพบเห็นมาด้วยตนเอง (ปัจจัตตัง) ดีกว่าดูในแผนที่หลายร้อยเท่านัก **การรู้ธรรมตามหนังสือกับการรู้ธรรมด้วยการภาวนา ย่อม**

มีค่าต่างกันเช่นนั้น เพราะเหตุนี้เองพระองค์จึงทรงตรัสเปรียบเทียบพระเถระ ๒ รูปนั้นไว้ว่า รูปหนึ่งเหมือนลูกจ้างรับเลี้ยงโค อีกรูปหนึ่งเหมือนเจ้าของโค

เป็นอันว่าคำพูดของหลวงพ่อ เพียงประโยคสั้นๆ ว่า **"เราก็เหมือนกันนั่นแหละ มัวแต่สอนเขา"** มันเข้าไปสั่นสะเทือนอยู่ในจิต จนต้องคิดทบทวนถึงอดีตที่ผ่านมา บางวันแม้จะเดินจงกรมหรือนั่งสมาธิอยู่ หรือแม้แต่ทำกิจวัตรอย่างอื่นอยู่ จิตมันก็วิ่งไปรับเอาคำว่า **"ลูกจ้าง"** กับ **"ลูกของพ่อ"** มาพิจารณาครั้งแล้วครั้งเล่า จนกระทั่งคิดไปว่า **"เราบวชเพื่ออะไร เพื่อพ้นทุกข์ หรือเพื่อเพิ่มทุกข์"**

ความห่วงหน้าห่วงหลังก็เกิดขึ้น มันเกิดสู้รบกันอยู่ในจิต ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ เราต้องการพบบ่อน้ำก็พบแล้ว เราต้องการพบบ่อเพชรบ่อพลอย ก็พบแล้ว ลงมือตัก ลงมือขุดหรือยัง... อยากได้ของใหม่ แต่ไม่อยากวางของเก่า ห่วงวัดก็ห่วง ห่วงโยมก็ห่วง ถ้าเราจากไปกลัวสำนักเรียนจะร้าง กลัวญาติโยมจะเสียใจ...

เย็นวันหนึ่ง หลังจากทำกิจวัตรร่วมกับเพื่อนบรรพชิตเสร็จแล้ว จึงได้พากันมาที่ใต้ถุนกุฏิหลวงพ่อ

เช่นเคย ฟังหลวงพ่อพูดเรื่องนั้นเรื่องนี้ เป็นคติเตือนใจไปพอสมควรแล้ว ท่านจึงชำเลืองดูข้าพเจ้าและถามขึ้นว่า **"ยังมีความกังวลอะไรอยู่หรือ"** ข้าพเจ้าคิดว่า ท่านคงทราบความห่วงหน้าห่วงหลังของเราแล้ว สู้บอกท่านไปตามตรงดีกว่า จึงประนมมือเรียนท่านว่า

"กระผมยังห่วงสำนักเรียน ห่วงญาติโยม กลัวเขาจะเสียใจ..."

"ญาติโยมน่ะ เขากลัวแต่วัดเขาจะร้าง เขาไม่กลัวเราจะร้างหรอก" หลวงพ่อพูดต่อไปอีก

"ดูแต่เมืองกบิลพัสดุ์ เมืองเทวะทหะ เมืองพ่อเมืองแม่ของพระพุทธเจ้า ก็ยังกลายเป็นป่ามิใช่หรือ..."

ข้าพเจ้าประนมมือรับคำท่านโดยมิได้พูด เพราะความจริงก็เป็นเช่นนั้น ดูเหมือนจะได้ยินเสียงกระซิบตามสายลมดังแว่วมาเตือน

"คุณเอ๋ย...อย่าห่วงบ้าน ห่วงวัดอยู่นักเลย

จงห่วงชีวิต คิดแสวงหาสัจธรรม

ก่อนที่ชีวิตนี้ จะแตกดับ"

ความเงียบเกิดขึ้นชั่วขณะ ข้าพเจ้าได้รับฟังโอวาทที่ซึ้งใจพอใจมาก ได้ยินหลวงพ่อพูดสัพยอกว่า "จะอดทนได้หรือเปล่าหนอ...พอมองเห็นสำรับกับข้าวที่เคยฉันตั้งอยู่ข้างหน้า จะอด (ไม่ฉัน) ได้หรือเปล่า"

ข้าพเจ้าเข้าใจความหมายในคำพูดของท่าน จึงประนมมือเรียนตอบไปว่า "ถ้าเป็นอาหารที่เคยผ่านมาแล้วอดทนได้ขอรับ"

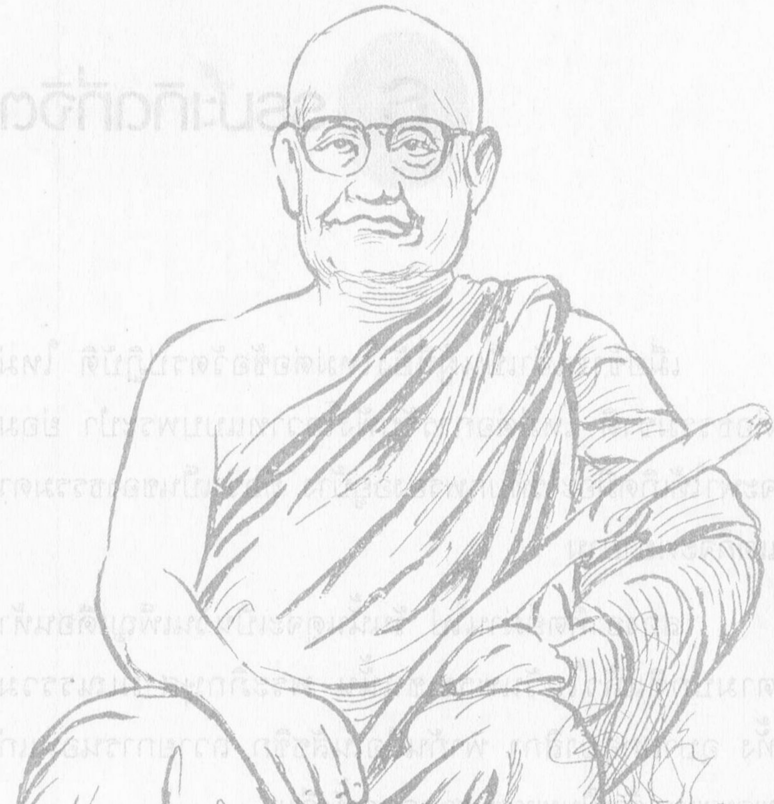
โล่งอกไปที สำหรับความกังวล ที่มันเกิดขึ้นรบกวนเราอยู่บ่อยๆ ข้าพเจ้าตัดสินใจแน่นอนแล้ว เราพร้อมแล้วทุกอย่างที่จะเข้ามาอยู่ปฏิบัติธรรม แต่จะต้องเข้ามาชนิดที่ตัดบัวให้เหลือใย...

ธรรมะเกิดที่จิต

เมื่อข้าพเจ้าเป็นผู้ที่ยังใหม่ต่อข้อวัตรปฏิบัติ ใหม่ต่อธรรมชาติ ใหม่ต่อการรับฟังโอวาทแบบพระป่า ย่อมจะพาให้เกิดมีอะไรที่บกพร่องอยู่บ้าง ถือว่าเป็นของธรรมดา แต่ก็จะพยายาม

สองอาทิตย์ผ่านไป วันนั้นดูจะเป็นวันเพ็ญเดือนห้า ตามปกติแล้วในวันพระเช่นนั้น พระภิกษุสามเณรรวมทั้ง อุบาสกอุบาสิกา พากันถือเนสัชชิก ถวายการนอนแก่พระพุทธเจ้าเป็นพุทธบูชาตลอดทั้งคืน

คืนนั้นหลวงพ่อขึ้นธรรมาสน์ ท่านนั่งหลับตาเทศน์ตั้งแต่เวลาประมาณ ๓ ทุ่มครึ่ง จนกระทั่งถึงตีหนึ่ง ข้าพเจ้านั่งฟังด้วยความสบายใจ แต่เพราะความเป็นผู้ใหม่ รู้สึกปวดหลัง ปวดเอวและปวดปัสสาวะ จึงต้องกราบพระประธาน เดินออกจากศาลาไปทำธุระ เสร็จแล้วเดินมายืน

อยู่ข้างๆ ศาลา ยืนพิงฝนังศาลา ฟังหลวงพ่อเทศน์ไปด้วย วันนั้นหลวงพ่อเทศน์เป็นที่จับใจมาก ตอนนั้นท่านเทศน์ว่า

"การปฏิบัติธรรมนั้น บางทีโยมแก่ๆ อาจจะสงสัย เกิดความหนักใจไม่สบายใจ เพราะคิดว่าตนเองท่องจำไม่ได้ สวดไม่ได้ แก่แล้วความจำไม่ดีหลงๆ ลืมๆ อันที่จริงแล้วเมื่อเรายังหายใจอยู่ เคลื่อนไหวได้อยู่ ยังรู้จักเผ็ด-เค็ม รู้จักร้อน-หนาวอยู่ ก็ปฏิบัติธรรมได้ มันเป็นธรรมทั้งนั้น ข้อสำคัญทำใจให้มันเกิดตัว "พอ" ขึ้นมา ธรรมะคือความพอดี เช่นจะกินอาหาร ทำคำข้าวให้มันพอดีเคี้ยวได้สะดวก มันก็เป็นธรรม แต่ถ้าทำคำข้าวให้เล็กเท่าเม็ดพุทรา หรือโตเท่าไข่ไก่ นั่นมันไม่พอดี มันก็ไม่เป็นธรรมะ จะตัดเสื้อ-กางเกงก็เหมือนกัน ให้มันพอดีกับคนที่จะใช้ คนโตตัดตัวเล็ก มันก็นุ่งไม่ได้ คนเล็กตัดตัวโต มันก็นุ่งรุ่มร่ามไม่เข้าท่า แม้แต่นุ่งเสื้อผ้าที่ไม่เหมาะกับเพศกับวัยของตนมันก็ไม่น่าดู มันผิดธรรมะ เสื้อผ้าที่เรานุ่งมาวัด เมื่อมันไม่ขาดไม่สกปรกก็ใช้ได้ ในเมื่อเรามันจน จะไปดิ้นรนหาของราคาแพงๆ เกินฐานะของตนมาใช้มันก็ลำบาก ยิ่งไปเที่ยวลักขโมย ปล้นจี้เอาของเขามาเป็นของเรา ยิ่งสร้างความเดือดร้อนใหญ่ มันเลยไม่เป็นธรรมะ

การพูดจาก็เหมือนกัน ให้มันพอดีกับเพศกับวัยของตน ระวังคำพูด พูดความจริง พูดสิ่งที่มีประโยชน์ ไม่กระโชกโฮกฮาก ไม่หยาบคาย รู้ตัวว่า เรากำลังพูดเรื่องอะไร พูดกับใคร ให้เหมาะแก่ผู้ฟัง ผู้ฟังฟังแล้วก็สบายใจ ผู้พูดก็สบายใจ

ส่วนเรื่องใจ เราก็ระวังไม่ให้เกิดความต้องการเกินพอดี เกินฐานะ เกินสิทธิที่เราจะได้รับ เมื่อต้องการก็แสวงหาในทางที่ถูกที่ควร ได้มาก็ไม่ดีใจจนเกินไป ของเสียไปก็ไม่เสียใจจนเกินไป ไม่ปล่อยใจให้หลงระเริงไปตาม รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส จนกระทั่งรู้ว่า อะไรมันเข้ามาในใจ ทำใจให้ขุ่นมัว เศร้าหมอง วุ่นวาย ก็รีบไล่สิ่งเหล่านั้นให้มันออกไปจากใจให้ได้ เท่านี้มันก็ถูกธรรมแล้ว ได้ปฏิบัติธรรมแล้ว ใจเรานี้สำคัญมาก มันเป็นนายของกาย มันเป็นนายของทุกสิ่งทุกอย่าง จะทำดี พูดดี ก็อยู่ที่ใจ ทำร้าย พูดร้าย ก็อยู่ที่ใจ ฉะนั้นเราจึงต้องฝึกฝนมันด้วยการนั่งสมาธิด้วยการเดินจงกรม ด้วยการพิจารณา”

ข้าพเจ้ายืนพิงผนังศาลาฟังท่านเทศน์มาแค่นี้ ก็เกิดความคิดว่า “วันนี้หลวงพ่อเทศน์ฟังเข้าใจง่ายดี ยกเอาธรรมะที่ลึกล้ำมาทำให้เราฟังง่าย เข้าใจง่าย เราจำเอาไป

เทศน์ให้โยมทางบ้านฟัง เห็นจะดี”

เวลาผ่านไปยังไม่ถึงนาที ก็ได้ยินหลวงพ่อท่านบรรยายไปว่า *“การฟังเทศน์นั้น เรื่องจะจำเอาของผู้อื่นไปพูดให้คนอื่นฟังนั้น อย่าเลย...ธรรมะของเป็นเอง เกิดขึ้นทางจิตที่จิต พระพุทธเจ้าตรัสรู้ทางจิต บรรลุธรรมทางจิต ด้วยการฝึกจิต ธรรมะต้องเกิดจากการภาวนาจึงจะมีประโยชน์ ส่วนธรรมะที่จำเขามา อันเกิดจากสัญญามีค่าน้อย...”*

เจอเข้าอีกแล้วไหมล่ะ หลวงพ่อนั่งหลับตาเทศน์อยู่บนธรรมาสน์ เราก็ยืนพิงผนังฟัง คิดของเราอยู่ข้างนอก แต่ทำไมโดนท่านจี้เข้าให้ คล้ายกับท่านคอยไล่ต้อนจิตของเราอยู่ทุกขณะ ทั้งๆ ที่ท่านก็ทำของท่านอยู่อย่างหนึ่ง แต่ท่านก็ทราบเรื่องของเราที่คิดอีกเรื่องหนึ่งจนได้ ข้าพเจ้าจึงเกิดความเกรงกลัวท่าน จะนึกคิดอะไร ต้องระวัง...ทั้งเกิดความเคารพในท่านเพิ่มมากขึ้น...

คิดดูอีกที พลังจิตของหลวงพ่อก็เหมือนกับเรดาร์คอยเที่ยวสอดส่ายตรวจตราดูจิตของข้าพเจ้าอยู่เสมอ แม้แต่จะคิดอะไรก่อนจำวัตร พอรุ่งเช้าก็โดนท่านพูดต้อนเอาจนต้องหยุดคิดในเรื่องนั้น...แม้ว่าท่านจะมิได้บอกตรงๆ

แต่พอท่านพูดไปๆ ก็มาลงเอากับเรื่องที่เราคิดทำให้แก้ไขได้ทันท่วงที เพราะพลังจิตอันสูงส่งประกอบด้วยเมตตาของหลวงพ่อ ย่อมหลั่งธรรมธาราสู่มวลศิษย์ ผู้ซึ่งกำลังตกอยู่ในห้วงเหวแห่งความกังวลเสมอ บางครั้งท่านเคยพูดสัพยอกว่า...

"มหา...ม้าพยศนี่ ถ้าเราฝึกได้ มันวิ่งดีนะ"

ข้าพเจ้าฟังแล้ว ก็ทำตาปริบๆ ไม่ได้พูดอะไร... ซึ่งระยะเวลาประมาณครึ่งเดือน ก็ทำให้ความสงสัยว่า "พระกรรมฐานท่านมีดีอะไร" ได้หายไปจากจิตของข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าขอยุติ "หนึ่งเดือนในป่าพง" ไว้เพียงเท่านี้ก่อน โอกาสหน้าคงจะได้บันทึกต่อขอฝากคติธรรมไว้ว่า

ดูฟัง ดมลิ้ม ชิมรส
ปรากฏ ถูกต้อง หมองจิต
ปล่อยว่าง วางละ อย่าคิด
หมดพิษ ใจเย็น เห็นธรรม

สุขสงบ พบเห็น เด่นชัด
ปฏิบัติ ตามธรรม นำส่ง
เย็นกาย เย็นใจ มั่นคง
อาจอง สดชื่น รื่นฤทัย...

ห นั่งเดือนในป่าพง

ตอนที่ ๒

คืนนั้นที่ข้าพเจ้าได้รับข้อคิดจากหลวงพ่อ ขณะยืนพิงผนังศาลาอยู่ ว่า *"การฟังเทศน์นั้น...เรื่องจะจำเอาของคนอื่น ไปพูดให้คนอื่นฟังนั้นอย่าเลย...ธรรมะของเป็นเอง เกิดขึ้นทางจิต ที่จิต พระพุทธเจ้าตรัสรู้ทางจิต... บรรลุธรรมทางจิต ด้วยการฝึกจิต ธรรมะต้องเกิดจากการภาวนาจึงจะมีประโยชน์ ส่วนธรรมะที่จำเขามาอันเกิดจากสัญญา (ตำรา) มีค่าน้อย..."*

ข้าพเจ้าฟังแล้วรู้สึกสะดุ้ง คิดว่า เอ...ขนาดเราคิดแค่นี้ ก็ยังโดนหลวงพ่อจี้เข้าแล้ว ขืนยืนฟังอย่างนี้ ยังถือว่าประมาทต่อธรรมะอยู่ เข้าไปข้างในดีกว่า... จึงเดินเข้าสู่ศาลาการเปรียญ กราบพระประธาน นั่ง ณ ที่เดิม ฟังเทศน์ท่านต่อไป...

พูดถึงเรื่องการกราบไหว้ หลวงพ่อเคยสอนไว้ว่า *"การกราบไหว้นี้ บางคนเห็นว่าไม่สำคัญอะไร หารู้ไม่ว่าเป็นการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่งในส่วนแสดงคารวะธรรมด้วยความนอบน้อมถ่อมตน เป็นการสร้างนิสัยมิให้กระด้างกระเดื่อง ไม่เป็นคนขี้เกียจมักง่าย เป็นการฝึกให้มีสติอยู่เป็นประจำ ถือว่าเป็นมงคลประเภทหนึ่งด้วย จะเข้ามาในศาลาก็กราบเสียก่อน จึงทำอย่างอื่น จะออกจากศาลาก็กราบเสียก่อน จะลงจากกุฏิก็กราบ ถ้าหากเผลอไปลืมกราบ จนลงมาจากกุฏิแล้วก็ตาม ต้องบังคับตนให้ขึ้นไปกราบเสียก่อน ทำอย่างนี้ไม่ใช่ทำเล่นนะ นั่นแหละเป็นการปฏิบัติธรรม...ถ้าเรื่องง่ายแค่นี้ยังทำไม่ได้ เรื่องที่ยากกว่านี้จะทำได้อย่างไร ขนาดดุ้นฟืนยังถือไปไม่ได้ท่อนไม้ที่หนักกว่านี้จะสู้ไหวหรือ? นักปฏิบัติธรรมจะต้องไม่ประมาท..."*

คืนนั้นการฟังเทศน์หลวงพ่อชายามดึก รู้สึกว่าจิตของเราไม่ค่อยยอมรับ แต่กลับเอาคำพูดของท่านที่ว่า "ธรรมะเกิดที่จิต...ด้วยการฝึกจิต..." ดังก้องอยู่ในส่วนลึกของจิต ข้าพเจ้าจึงคู้ขาเข้านั่งสมาธิต่อไป แต่มันแปลกแม้แต่เสียงนาฬิกาข้างฝาผนังดังติ๊กๆ...ก็ยังกำหนดฟังไปคล้าย

เป็นเสียงดังว่า ธรรมะเกิดที่จิต ด้วยการฝึกจิต...

หลวงพ่อเทศน์อยู่จนกระทั่งตี ๑ เศษๆ จึงลงจากธรรมาสน์...ได้เวลา ๐๓.๐๐ น. เสียงระฆังดังกังวานไปทั่วป่า ฟังแล้ววิเวกวังเวง สลับกับเสียงไก่ป่าขันเป็นระยะๆ สัตว์ปีกแข็งบางชนิดกรีดร้องเสียงแหลม รู้สึกวิเวกหวิว... เสียงเหล่านั้นเกิดขึ้นแล้วก็ลดจางเลือนหายไปในความมืด... ความมืดจะกลืนกินหมดทุกสิ่งทุกอย่างแม้แต่ตัวมันเอง แสงริบหรี่แห่งเปลวเทียนหน้าพระประธาน พอจะส่องแสงให้มองเห็นภิกษุ สามเณร และอุบาสกอุบาสิกาภายในศาลาอย่างเลือนลาง ทุกๆ ท่านต่างมุ่งมั่นบำเพ็ญภาวนาด้วยความสำรวมระมัดระวัง ดังหนึ่งสิ่งไร้ชีวิตประดิษฐ์อยู่ฉะนั้น...

ในราตรีนั้น บรรดาเพื่อนร่วมปฏิบัติธรรมทั้งหลายจะมีใครบ้างเกิดความรู้สึกนึกคิดว่า โดนหลวงพ่อขูด-ถาก-เหลาเอา อย่างข้าพเจ้าบ้าง ก็สุดจะหยั่งทราบได้ แต่เท่าที่สังเกตก็เห็นว่าทุกๆ ท่านแสดงความพึงพอใจ แม้แต่โยมผู้อยู่ในวัยสูงอายุ ไม่เห็นใครแสดงอาการเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ยังกระปรี้กระเปร่าดี เห็นจะเป็นเพราะได้ดื่มรสพระสัทธรรม เป็นผลให้เกิดความสงบสุขตามฐานะภาวะของ

ตน ดังภาษิตอีสานที่ว่า *"คนหมดบ้านกินน้ำส่างเดียว เทียวทางเดียวบ่เหยียบฮอยกัน"* หมายความว่า คนทั้งหมู่บ้านมาดื่มมาใช้น้ำบ่อเดียวกันแต่ต่างคนต่างอิ่ม เดินทางเส้นเดียวกันแต่ต่างคนต่างเดินไม่ทับรอยเท้ากัน ทุกคนย่อมมุ่งสู่จุดหมาย ใครจะถึงไวถึงช้าก็แล้วแต่กำลังตน

เมื่อข้าพเจ้ามีโอกาสอยู่ใกล้ชิดหลวงพ่อนานวันเข้ายิ่งทำให้เกิดความประทับใจ เพิ่มความเชื่อความเลื่อมใสมากยิ่งขึ้น ได้เห็นจริยาวัตรอันงาม วาจาที่นุ่มนวลชวนฟังที่หลั่งออกมาด้วยพลังแห่งเมตตา สรรหาเอาธรรมะที่ก่อเกิดประโยชน์สุขมาสอนให้ซาบซึ้งถึงใจ เปรียบเหมือนสายธารอันกว้างใหญ่ พร้อมที่จะยื่นความสดชื่นชุ่มฉ่ำแก่อาคันตุกะผู้มาสู่ได้ทุกเวลา พาให้เขาเหล่านั้นได้รับประโยชน์อันคุ้มค่า ที่อุตส่าห์เดินทางมานมัสการ ข้าพเจ้ารำพึงว่าเหมาะสมแล้ว ที่หลวงพ่อเตือนตั้งแต่ชั่วโมงแรกที่มากราบท่านว่า "จะดูอะไรต้องดูให้นานๆ นะ มหา หากดูเพียงประเดี๋ยวเดียวแล้วจะไม่เห็น"

ทำไมหรือ? หลวงพ่อจึงเตือนอย่างนั้น เห็นจะเป็นเพราะว่า ก่อนที่เราจะมาหาท่าน เป็นเวลาหลายเดือนและหลายปี เรามักจะมีความสงสัยอยู่เสมอว่า "หลวงพ่อชา

ท่านมีอะไรดี? ความรู้ก็เพียงนักธรรมเอก (บ้านนอก) เท่านั้น แต่ทำไมเล่าจึงมีคนไปหาท่านจำนวนมากทั้งชาววัด และชาวบ้าน และเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ...”

คงจะเป็นเพราะหลวงพ่อชาทราบความสงสัยอัน เกิดในจิตของเรามานานแล้วนี่เอง ที่ข้าพเจ้าหาคำตอบ ไม่ได้มีแต่สงสัยร่ำไป จะไม่ให้สงสัยอย่างไรได้ เพราะ ข้าพเจ้าภูมิใจ หลงใหลในรูปม้ามานาน ทั้งยังตั้งสถานที่ แจกรูปม้ามานานเป็นเวลาตั้ง ๑๒ ปี แต่ก็นึกดีใจอยู่บ้าง ที่เราได้เดินผ่านบันไดขั้นต้นๆ มาแล้ว เป็นผลผลักดันให้ ใช้ความพยายามก้าวต่อไป...แต่จะก้าวไปได้มากน้อยเพียง ใดแค่ไหนนั้น ก็ขอจงปล่อยให้เป็นเรื่องเฉพาะตนเถิด...

หลวงตาสอนมวย

ในระยะเดือนแรก ที่ข้าพเจ้ามาพักอยู่วัดหนองป่าพง ชนิดแบบกรรมฐานชิมลอง กำลังอยู่ในระหว่างตัดสินใจว่าจะเดินหน้าหรือถอยหลังนั่นเอง เช้าวันหนึ่ง จวนจะถึงเวลาออกบิณฑบาต ตามปกติหลวงพ่อจะอนุญาตให้ติดตามท่านไปทุกวัน วันนั้นมีหลวงตารูปหนึ่งนามว่าหลวงตามา แต่หลวงพ่อชอบเรียกว่า (หลวงตาลาด) พ่อลาด เพราะพื้นเพแกอยู่บ้านกุดลาด พระเณรส่วนมากจึงจำชื่อได้ว่า *"พ่อลาด"* และเรียกอย่างนั้นเรื่อยมา

ตามที่หลวงพ่อเคยพูดให้ฟัง หลวงตารูปนี้มีประวัติที่น่าศึกษามากทีเดียว แกเป็นชาวนาที่ขยันหมั่นเพียรในการงาน สร้างชีวิตสร้างครอบครัวให้มีฐานะดี มีเงินทองมากพอสมควรคนหนึ่งในหมู่บ้าน ต่อมาภรรยาแกเริ่มป่วย แกก็ยังพูดด้วยความเชื่อมั่นว่าให้มันป่วยลง เงินกูมีพอ

ที่จะรักษา มีหมอดีๆ ที่ไหน กูจะไปเชิญมารักษาให้หาย ให้จงได้...

แต่แล้ว ใดๆ ในโลกล้วนอนิจจัง หลวงพ่อเคยพูดว่า *"ทุกสิ่งทุกอย่างมันไม่เป็นไปตามความคิด แต่มันจะเป็นไปตามทางที่มันจะเป็น..."* ภรรยาพ่อลาดป่วยมานาน มองดูอาการนับวันแต่จะรุนแรงยิ่งขึ้นไม่มีวันจะหายได้ ทั้งเงินทองที่มีอยู่เอามาใช้จ่ายพยาบาลรักษา ก็นับวันจะลดน้อยถอยลง ภรรยาก็ถึงแก่กรรมจากไป

พ่อลาดรู้สึกว่า ได้รับความกระทบกระเทือนใจอย่างหนัก โศกเศร้าเสียใจ กินไม่ได้นอนไม่หลับ มีความทุกข์ทรมานมาก เมื่อนึกถึงอดีตที่เคยก่อร่างสร้างตัวมากับภรรยา ยิ่งทำให้มีความทุกข์ยิ่งขึ้น พ่อลาดปรารภกับตัวเองว่า...ไม่น่าเลย ทำไมด่วนจากไปเร็วนัก...แต่หารู้ไม่ว่ากฎธรรมชาติธรรมดาได้สอนธรรมะที่แท้ให้แล้ว... แต่เขายังไม่รู้เรื่องเท่านั้น แกจึงปรารภกับตนเอง...เมื่อก่อนนี้เราเข้าใจว่าเมียเรา เงินทองของเรา เรือกสวนไร่นาของเรา แต่ทุกสิ่งทุกอย่างมันห้ามตายไม่ได้... ไม่รู้จะทำไปทำไมอีก อายุเราก็ปูนนี้แล้ว ถ้ามัวแต่โศกเศร้าเสียใจอยู่อย่างนี้ เห็นว่าชีวิตของเราจะสั้นแน่ๆ เพราะความทุกข์

ทรมานมันเล่นงานเราแทบจะทนไม่ไหว...เราควรหาทางแก้ไข

ต่อมาได้ทราบข่าวหลวงพ่อชา ผู้เป็นพระฝ่ายปฏิบัติอยู่ที่วัดหนองป่าพง อำเภอวารินชำราบ ท่านมีคุณธรรมสูง คงจะเป็นที่พึ่งในยามทุกข์ทรมานอย่างนี้ได้ แกจึงมุ่งหน้าสู่วัดหนองป่าพง เข้ากราบนมัสการหลวงพ่อ ได้รับความอบอุ่นทางใจ โดยท่านให้โอวาทตอนหนึ่งว่า *"โลกมันเป็นอย่างนี้มานานแล้ว เราจะมาเถียงมาบังคับให้น้ำมูลมันไหลกลับไปเมืองโคราชจะเป็นไปได้ไหม? มันเป็นไปไม่ได้ ให้รับรู้มันเสีย ว่านี้แหละคือ ธรรมดาของมัน มันจะต้องเป็นอย่างนี้ จงภาวนาให้ดีๆ อย่าหลงอย่าเผลอไปเที่ยวยึดเอาของที่ไม่จริงไม่จังว่ามันจริงมันจัง มันก็ทุกข์เท่านั้นแหละ..."*

เมื่อพ่อลาดได้รับฟังโอวาทจากหลวงพ่อพอสมควร รู้สึกว่าถูกใจ ถึงใจ มีกำลังใจขึ้นมา สามารถบรรเทาความทุกข์เศร้าลงได้บ้างแล้ว จึงขออยู่รับใช้ปฏิบัติธรรมจำศีลกับหลวงพ่อ ครั้นต่อมาได้บวชเป็นพระ ได้อยู่จำพรรษาที่วัดหนองป่าพง ๒ พรรษา ขณะที่ข้าพเจ้าบันทึกนี้ พ่อลาดยังมีชีวิตอยู่ที่วัดหนองป่าพง อายุ ๘๐ ปี พรรษา ๒๐ ต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ที่เขียนเรื่องนี้ขึ้นก่อนได้รับอนุญาต

วันนั้นข้าพเจ้ากับพ่อลาด ครองผ้าเสร็จแล้วจึงพากันตะพายบาตร เดินมายืนคอยหลวงพ่ออยู่ในระหว่างต้นมะม่วงอกร่อง มีลูกดกกำลังน่าดูห้อยระย้าอยู่เกือบเต็มต้น ขณะที่กำลังยืนรอหลวงพ่อ...เพราะความคะนองมือไม่สำรวมระวัง (หรือเรียกว่าเพราะยังโง่ก็ยอมรับ) จึงเอื้อมมือไปลูบคลำมะม่วงเล่น ทันใดนั้นเหลือบไปเห็นพ่อลาดทำหน้าบึ้ง...จ้องมายังข้าพเจ้าพร้อมกับถามว่า *"อาจารย์ไปจับมะม่วงทำไม...หือ...จับทำไม?"* ข้าพเจ้าจึงหดมือกลับมาด้วยความสงสัย จึงตอบไปอย่างไม่ลดมานะว่า *"มันจะเป็นไรไปเล่าพ่อลาด จับแค่นี้"* ความจริงแล้วเจตนาเราอยากจะหยั่งเสียงหาความรู้จากเขา แต่แทนที่พ่อลาดจะตอบโดยดี แกกลับพูดแบบตัดหางยัดปากว่า *"ไม่รู้หรือ? อาจารย์เรียนมามากกว่าผมนี่..."* ว่าแล้วแกก็ถอยห่างออกไปยืนอยู่...

ท่านผู้อ่านทั้งหลาย...ท่านคงไม่ทราบหรอกว่า ความรู้สึกภายในจิตใจของข้าพเจ้าในเวลานั้นเป็นอย่างไร...เพราะข้าพเจ้าถูกสอนมวย (สอนวินัย) ให้อย่างจัง ถูก

ข้อหนึ่ง อย่าจับต้องผลไม้ มีกล้วยและมะพร้าว เป็นต้น ซึ่งเกิดอยู่ในที่ ถ้าถูกต้องลูบคลำ ต้องทุรุปจิณณทุกกฏ

จาก บุพพสิกขาวรรณนา ว่าด้วย อนามาสาทิกถา หน้า ๓๔๗

ลบลายที่ตนเองนึกว่าเป็นเสือ เหลือไว้แต่ลายแมว...แล้วจะรู้สึกอย่างไร ลูกโป่งที่ข้าพเจ้าอุตส่าห์อัดไว้ด้วยแรงลมแห่งทิฐิมานะมานมนาน ถูกหลวงตาเอาเข็มทิ่มเข้าไปเพียงนิดๆ ก็เกิดเป็นพิษทำให้แฟบลง...นึกปลงสังเวชตัวเองแท้ๆ...ไม่น่ามาเสียท่าหลวงตา...ความจริงแล้วพ่อลาดพึ่งบวชได้เพียง ๒ พรรษา เป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อชา ได้ถูกอบรมมาโดยตลอด จึงสามารถไขลมลูกโป่งของมหาเปรียญ ๖ ประโยค มีพรรษา ๑๗ ได้อย่างสบาย...คิดอีกทีก็น่าสงสารมากอยู่หรอก...

บางทีท่านผู้อ่าน อาจจะนึกสงสัยว่าสถานที่ที่หลวงตาสอนมวยให้มหาอยู่ตรงไหน? ก็ขอบอกไว้ที่นี่เสียเลย ที่ตรงนั้นต่อมาปี ๒๕๑๘ โยมแม่ชีพิมพ์ซึ่งเป็นมารดาของหลวงพ่อ หลังจากถึงแก่กรรมแล้ว หลวงพ่อได้ปรับปรุงเป็นเมรุพิเศษทำพิธีประชุมเพลิงศพโยมแม่ของท่าน และต่อมาก็ให้ถมเป็นเนินดินสูง แล้วท่านก็ให้สร้างเป็นโบสถ์วัดหนองป่าพงปัจจุบันนั่นเอง

ข้าพเจ้าเพียงแต่นึกถึงโบสถ์ หรือได้มาเห็นโบสถ์เมื่อใด จิตของข้าพเจ้าก็ประหวัดไปถึงเรื่องเก่า รำพึงในใจว่า พ่อลาดนะ พ่อลาด...สอนมวยให้ผมได้...ขอขอบคุณ

อาจารย์ (พ่อลาด) ไว้ตรงนี้อีกครั้งเถอะ ตอนหลังๆ เมื่อพบพ่อลาด พอเอ่ยถึงเรื่องนี้ทีไร พ่อลาดถึงกับยกมือเหนือเศียร *"ผมขอโทษเถอะขอรับ ขออย่าให้เป็นบาปเป็นกรรมแก่ผมเลย..."* พ่อลาดพูดด้วยความเคารพนอบน้อม ข้าพเจ้าจึงพูดว่า *"ไม่หรอก...ผมไม่ได้พูดด้วยเจตนาพยาบาท แต่พูดในลักษณะขอขอบคุณที่พ่อลาดสามารถแคะได้สนิมใจไขลมลูกโป่งของผมได้ ทำให้เบาสบายขึ้นตั้งเยอะ ที่ตรงนั้นต่อมากลายเป็นที่สำคัญเสียด้วยสิ..."*

คิดอีกทีก็ดีหน่อยตรงที่เหตุการณ์เกิดขึ้นวันนั้น ไม่มีใครทราบเรื่อง มีคู่กรณี ๒ รูปเท่านั้น ถ้าหากมีอยู่ด้วยกันได้ยินไปหลายรูป ก็ไม่แน่นักว่า ข่าวพ่อลาดไขลมพิษของมหาจะไม่กระจายไปทั่ววัด เพราะอาจจะมีลูกศิษย์หลวงพ่อนึกเขม่นข้าพเจ้าอยู่บ้าง เพราะอะไรหรือ? ก็เพราะว่ากิริยามารยาทตลอดทั้งคำพูดจาของข้าพเจ้านั้นยังมีสภาพเป็นพระนักเรียนนักสอนอยู่ ยังไม่เข้าถึงมารยาทของผู้ปฏิบัติธรรม เรื่องนี้พูดไปแล้วถ้าหากใครยังไม่เคยเข้ามาสัมผัสนานๆ อาจจะยังไม่เข้าใจ เพราะเป็นปัจจัตตังชนิดหนึ่ง อีกอย่างดูสีผ้าที่ใช้ก็สีเหลืองต่างจากเพื่อนบรรพชิตในวัดทั้งหมด ดูแต่วันแรกที่ข้าพเจ้าเข้ามาเยี่ยม ไก่ป่ามัน

ยังระแวงสงสัยทำท่าล่อกแล่ก คิดอีกทีก็เหมือนมีกาตัวหนึ่งหลงพลัดเข้ามาอยู่กับฝูงหงส์ฉะนั้น

เมื่อหลวงตาไม่ยอมบอกเหตุผลก็ไม่เป็นไร เราก็เกิดมานะขึ้นมาว่า เราก็ศิษย์มีครู อยากรู้เราต้องพยายามช่วยตัวเองดีกว่า ทำให้ระลึกถึงพระพุทธองค์ที่ตรัสไว้ว่า *"เราอาจอาศัยอาหารเพื่อละอาหาร อาศัยตัณหาเพื่อละตัณหา อาศัยมานะเพื่อละมานะได้ แต่เมถุนให้ชักสะพานเสีย (อาศัยเพื่อละไม่ได้)..."* ตั้งแต่วันนั้นมา ข้าพเจ้าคิดถึงเช้าวันนั้นเมื่อใด เหมือนมีใครมากระซิบบอกข้างๆ หูว่า

เจ็บแล้วจำ	**ทำผิด**	**แล้วรีบแก้**
ตรองให้แน่	**คิดให้ถูก**	**รีบปลูกฝัง**
สร้างความดี	**พูนทวี**	**มีพลัง**
ชีพเรายัง	**ต้องขวายขวน**	**ช่วยตนเอง...**

หลังจากทำวัตรเย็นแล้ว หลวงพ่อจะมีระเบียบให้ภิกษุรูปหนึ่งขึ้นธรรมาสน์ อ่านหนังสือบุพพสิกขาวรรณนาวินัยกถา ให้พวกเราฟัง เพื่อจะได้จดจำนำไปทำตาม เป็นตอนๆ ไป ถ้ารูปใดสงสัยก็สอบถามหรือบางคืนหลวงพ่อจะอบรมเรื่องวินัยที่จำเป็นแก่การปฏิบัติ หนังสือเล่มนี้

(บุพพสิกขาวรรณนาวินัยกถา) ปรากฏว่าสมัยเป็นนักเรียนเป็นครูสอนปริยัติอยู่ ไม่เคยได้เรียนหรือได้อ่านผ่านสายตาเลย เป็นตำราที่เมื่อคราวหลวงพ่อชาออกปฏิบัติครั้งแรกได้พบพระอาจารย์ ๒ รูป ที่เป็นชาวเขมร ได้แนะนำไว้ว่า "ท่านอาจารย์ชา ตำราเกี่ยวกับระเบียบวินัยที่ควรศึกษาพอเหมาะแก่ผู้ปฏิบัติธรรมเป็นแนวทาง ควรยึดถือหนังสือเล่มนี้เป็นหลัก ทางฝ่ายกัมพูชา พระเณร และเด็กวัดก็ศึกษาหนังสือเล่มนี้..."

หลวงพ่อได้ศึกษาระเบียบวินัยจากหนังสือเล่มนี้และได้รับความรู้ความฉลาดพอสมควรแก่การปฏิบัติ เมื่อไปกราบฟังธรรมกับหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ก็ยังซาบซึ้งในปฏิปทาที่น่าเลื่อมใส ที่อยู่ในเส้นทางแห่งธรรมวินัยของท่านเป็นเครื่องยืนยันในการปฏิบัติที่พอเหมาะพอดี เมื่อหลวงพ่อได้มาอยู่วัดหนองป่าพง ก็ได้ให้พระเณรศึกษาวินัยจากหนังสือเล่มนี้ แม้แต่สาขาวัดหนองป่าพงทุกสาขาก็อยู่ในสภาพเดียวกัน ถ้าหากพระภิกษุสามเณรผู้ศึกษาปฏิบัติธรรมท่านใด ยังสงสัยในการรักษาระเบียบวินัยที่หลวงพ่อชาทำมาแล้ว และแนะนำลูกศิษย์ให้ทำตามนั้น ก็โปรดเข้าใจตามนี้ด้วย ข้าพเจ้าขอฝากข้อคิดไว้ว่า ท่านผู้หวัง

ความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรม ตลอดทั้งชาวบ้านผู้ใคร่รู้หลักการอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสามเณรที่ถูกที่ควรแล้ว ก็เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะหามาอ่าน เพื่อรู้แนวทางเอาไว้เป็นการดีที่สุด

ประคารมกับ ลูกศิษย์หลวงพ่อ

บัณฑิตกล่าวว่า ความสำคัญว่าตนดี ตนฉลาด ตนเก่ง เลยกลายเป็นคนอวดดี อวดฉลาด อวดเก่ง เมื่อเอาออกอวดหมดแล้ว จึงไม่มีอะไร จึงเป็นคนหมดดี หมดฉลาด หมดความเก่งไป คนมีทรัพย์เขาไม่เอาทรัพย์ออกอวด แต่เขาจะรักษาทรัพย์ไว้ รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ไปในทางที่ถูกที่ควรฉันใด คนมีความดี ความฉลาด ความเก่ง เขาก็รู้จักรักษาไว้และใช้ทำประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ย่อมเป็นที่ชื่นชมยินดี น่าเคารพ น่ารัก น่านับถือของคนทั่วไป ฉันนั้น

เมื่อวันแรกที่ข้าพเจ้าตั้งใจเข้ามาทดลองปฏิบัติที่วัดหนองป่าพง ก็ยังโดนหลวงพ่อเตือนไว้ว่า *"มาอยู่กับผมก็ดี แต่อย่าแบกพัด แบกยศ แบกคัมภีร์ (ตำรา) เข้ามา เอาทิ้งไว้นอกวัดโน่น..."* ถึงแม้จะโดนท่านขูดเกลาไขลมออก

จากลูกโป่ง แต่ความหนักบางอย่างเราก็ยังแบกอยู่ ไม่ยอมวางลงง่ายๆ เพราะเรามีความเข้าใจผิดคิดดูหมิ่นพระเณรผู้อยู่ป่า ว่าไม่ค่อยได้ศึกษาทางทฤษฎีมามากเหมือนเรา หาว่าท่านเหล่านั้นไม่รู้เรื่องทางฝ่ายปริยัติธรรม จึงมีนักแสดงธรรมบางรูปกล้าประกาศบนธรรมาสน์ว่า *"พระกรรมฐานจะมีดีอะไร มัวแต่นั่งหลับตาอยู่ในป่า..."* จนทำให้คนฟังพลอยเห็นดี เออออไปตามนั้น คิดดูแล้วก็น่าเป็นห่วงมาก

ถ้าจะพูดไปว่าไม่ได้ศึกษามากก็มีส่วนถูก แต่การศึกษานั้นมี ๒ ประเภท ประเภทแรกศึกษาธรรมวินัยตามตำรา ตามหลักสูตรที่ท่านผู้รู้แต่งไว้ มีความรู้ เข้าสอบวัดความรู้ จนกระทั่งได้รับการรับรองว่าสอบได้ (ด้วยใบประกาศ) เกิดความภูมิใจว่า เรารู้แล้ว เราได้แล้ว แต่การกระทำตามที่รู้นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ประเภทที่สองเป็นการศึกษาจากธรรมชาติ ศึกษาจากสิ่งแวดล้อมตัวเอง เรื่องภายในตัวเอง เพื่อปรับปรุงตัวเองให้เหมาะสมถูกต้องดีงาม โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง จะได้ศึกษาจากตำราบ้างก็พอประมาณ เป็นการศึกษามุ่งสู่การปฏิบัติธรรม หลายท่านจึงมิได้มุ่งเข้าสอบธรรม

วัดความรู้ แต่สอบทานการกระทำ คำที่พูดความนึกคิดของตนเองอยู่ตามป่าเขาลำเนาไพร ที่ท่านสมัครลงบัญชีสอบก็มีอยู่ สมัยนี้ตำรับตำราหาง่าย ไม่เห็นมีกฎระเบียบอะไรที่จะห้ามพระเณรผู้อยู่ป่า ไม่ให้เอาตำรับตำราไปอ่านไปศึกษา เมื่อท่านศึกษารู้แล้ว แม้จะมิได้ส่งชื่อเข้าสอบตามบัญชี ก็จะเป็นคนดีไปไม่ได้เชียวหรือ ขอให้ท่านผู้อ่านโปรดมองกันด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมบ้างเถิด

ครั้งหนึ่งมีการสอบธรรมประจำปี ได้มีพระภิกษุสามเณรเป็นจำนวนหลายร้อยรูปมาประชุมกัน ข้าพเจ้าได้ยินพระเถระผู้ฉลาดรูปหนึ่งได้ให้โอวาท ตอนหนึ่งท่านพูดเน้นว่า *"การศึกษาเล่าเรียนนั้น เป็นการทำให้คนมีความรู้ความฉลาด สามารถรักษาพระพุทธศาสนาไว้ได้ ส่วนการปฏิบัตินั้นเป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น..."* ข้าพเจ้าได้ยินถึงกับงง เกิดความคิดถามตนเอง "ที่ท่านรูปนั้นประกาศอย่างนั้น ในสมาคมเช่นนี้ เพื่อเป็นการพูดให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มาสอบ หรือว่าท่านพูดจากใจจริงตามความรู้ความเข้าใจของท่านจริงๆ..." ข้าพเจ้ายังสงสัย บางครั้งข้าพเจ้าก็เก็บเอาคำพูดวันนั้นมาคิด ตามประสาคนชอบคิด (แต่ไม่เป็นพิษจนเป็นประสาทหรอก) คิดหา

เหตุผล ภาษาพระท่านเรียกว่าภาวนาเหมือนกัน ท่านผู้อ่านลองภาวนาดู

๑. การเดินทางไกล สมมติว่าเราต้องการเดินทางเข้าไปชมกรุงเทพฯ ก็ต้องศึกษาว่าจะเดินทางด้วยวิธีใด เดินทางด้วยรถไฟ รถยนต์ หรือเครื่องบิน พาหนะเหล่านั้นมีกี่ชนิด เราเอารูปมาดูให้เข้าใจ แล้วเอารูปสถานที่กรุงเทพฯ มาดู ศึกษาให้รู้ว่าอยู่ถนน ตรอก ซอย อะไร นั่งดูรูปอยู่ที่บ้าน ท่านผู้อ่านคิดว่าจะถึงกรุงเทพฯ ได้หรือ หรือต้องเดินทางอีกต่างหาก มีรูปอยู่ในมือจะถือว่ามีรถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน หรือยัง?

๒. การกินอาหาร เราเป็นเพียงเรียนรู้จากตำราว่าอาหารในโลกมีกี่ประเภท กี่ชนิด เช่น อาหารไทย จีน ญี่ปุ่น ฝรั่ง เป็นต้น รู้ด้วยว่าอาหารเหล่านั้นทำด้วยอะไร ทำอย่างไร เมื่อรู้เรื่องอาหารแล้วก็พอแล้ว ไม่ต้องหาอาหารมากิน ความรู้นั้นก็สามารถรักษาชีวิตไว้ได้แล้ว พอแล้วอย่างนั้นหรือ ถึงท่านผู้อ่านจะรับรองว่าพอแล้ว ข้าพเจ้าก็ไม่เล่นด้วย จำจะต้องแสวงหาอาหารมากิน กลัวจะไม่ได้เดินบนดินอย่างคนอื่นเขา

๓. การทำงาน เมื่อเราศึกษาดูว่า การงานมีทำนา ค้าขาย รับราชการ เป็นต้น เพื่อดำรงชีวิตอยู่ เช่น การทำนา รู้ว่าอุปกรณ์การทำนามีสิ่งต่างๆ เช่น มีควาย จอบ เสียม คราด ไถ มีพันธุ์ข้าว ผืนนา มีนาลุ่มนาดอน เรามองเห็นสิ่งเหล่านั้นตามรูปภาพเป็นตำรา เท่านี้ก็จะรักษานาไว้ได้ รักษาชีวิตไว้ได้ โดยไม่ต้องออกแรงทำงาน... เท่านี้พอหรือยัง?

๔. การเงิน เงินเป็นปัจจัยที่เราจะต้องอาศัยดำรงชีพอยู่ เราก็ศึกษาดูว่ามีกี่ประเภท ประเภทไหนบ้าง เช่น ของไทยมีธนบัตรใบละห้าร้อย ใบละร้อย ใบยี่สิบ ใบสิบ เหรียญห้าบาท หรือหนึ่งบาท เราเอารูปมันมาศึกษาจนจำได้ เรารู้ว่าในธนาคารมีเงินเป็นร้อยล้าน พันล้าน เราศึกษาให้รู้ รู้แล้วก็พอ ไม่ต้องทำงานหาเงิน เพราะการรู้เรื่องของเงิน ก็สามารถรักษาชีวิตครอบครัววงศ์ตระกูลไว้ได้แล้ว ส่วนการไปทำงานได้เงินไม่สำคัญอะไร เป็นเพียงผลพลอยได้นิดๆ หน่อยๆ เท่านั้น ท่านผู้อ่านพอจะเชื่อ ได้ไหมว่าเป็นแต่เพียงเรียนรู้แล้วก็พอ ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้นั้นไปสร้างสรรค์อะไรชีวิตก็ดำรงอยู่ได้...พูดเรื่องอื่นมานานหันเข้ามาพูดเรื่องปะทะคารมกับลูกศิษย์ท่านดีกว่า

บ่ายวันหนึ่ง เนื่องจากข้าพเจ้าเป็นคนชอบสงสัย ทั้งเข้าใจว่าความคิดเห็นของตนถูกต้องเสมอ...ขณะที่พักอยู่ใต้ต้นไม้กลางลานวัด มีลูกศิษย์หลวงพ่อนั่งอยู่ด้วยกัน อายุพรรษาก็ไล่เรี่ยกันกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงได้พูดปรารภขึ้นว่า *"นี่แน่ะท่าน ผมขอถามหน่อยเถอะ กฎกติกาที่หลวงพ่อตั้งไว้มีอยู่หลายข้อ แต่ข้อที่ว่าห้ามรับเงินและทองและห้ามเก็บไว้เป็นของเพื่อตน ห้ามซื้อขาย แลกเปลี่ยน ผมว่ามันหนักข้อไปหน่อย ถึงคราวจำเป็นจะไม่ลำบากไปหรือ?"*

ลูกศิษยหลวงพ่อ *"ไม่หนักหรอก พอดี จำเป็นอะไร?"*

ข้าพเจ้า *"เช่นเวลาเราต้องการจะไปเยี่ยมญาติก็ไม่มีค่ารถ"*

ลูกศิษย์หลวงพ่อ *"ท่านบวชมาเพื่อเยี่ยมญาติหรือ พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้คนบวชมาเพื่อเที่ยวไปเยี่ยมญาติคนนี้คนนั้น อย่างนั้นหรือ?"*

ข้าพเจ้า *"ก็สมมติว่าญาติผู้มีพระคุณป่วย จะทำเป็นใจดำเฉย ไม่ไปเยี่ยม เป็นการสมควรหรือ?"*

ลูกศิษย์หลวงพ่อ *"จะไปสมมติทำไม ในเมื่อเรื่องยังไม่เกิดมี ไม่ต้องสมมติ"*

ข้าพเจ้า *"ถ้าเผื่อว่าเกิดขึ้นจริงๆ จะทำอย่างไร"*

ลูกศิษย์หลวงพ่อ *"ถ้าเกิดจริงก็ไปปรึกษาหลวงพ่อ ท่านจะช่วยแก้ไขให้ ข้อสำคัญอย่าไปเที่ยวสมมติเรื่องให้ยุ่งใจเปล่าๆ"*

ข้าพเจ้า *"ถ้าเราอยากฉันก๋วยเตี๋ยว จะเอาอะไรซื้อล่ะ?"*

ลูกศิษย์หลวงพ่อ *"ก็เราบวชมาเพื่อฉันอาหารเท่านั้นหรือ?"*

ข้าพเจ้า *"เวลาเราออกธุดงค์เหนื่อยมาไม่มีค่ารถ"*

ลูกศิษย์หลวงพ่อ *"มีเท้าก็เดินไป เหนื่อยก็หาที่พักพอเหมาะสม ไม่รู้จะรีบร้อนไปศึกสงครามที่ไหน?"*

ข้าพเจ้ายังไม่ยอมแพ้ยังยืนยันต่อไปว่า *"ถึงยังไงก็เถอะ เรื่องเงินทองนี่ มันจำเป็นต้องใช้ ไม่น่าจะถือเคร่งครัดเกินไปนัก"*

ลูกศิษย์หลวงพ่อ *"อ้อ สรุปแล้ว ท่านอยากจะรับเงินใช้ตามใจคิดสินะ จึงคอยอ้างโน่นอ้างนี่ไม่รู้จักจบ ท่านได้*

ศึกษาอาบัติโทษละเอียดดีแล้วหรือ?”

“ก็ยังไม่ละเอียด ไหนลองบอกมา” ข้าพเจ้าอ่อนลง

ลูกศิษย์หลวงพ่อ *“ตามที่ผมได้รับการอบรมมาจากหลวงพ่อนั้น เรื่องปัจจัยเงินทองนี่ ถ้าพระรับไว้ก็เป็นอาบัติผิดศีลเพราะรับ เมื่อเก็บไว้เกิดความโลภอยากได้เพิ่มมากๆ ก็ผิดธรรม นำเงินไปซื้อก็ผิดศีลอีก ได้ของมาถ้าเป็นของใช้ก็เป็นอาบัติทุกครั้งที่ใช้ ถ้าเป็นอาหารก็เป็นอาบัติทุกคำกลืน นี่ท่านยังจะจงใจฝ่าฝืนพุทธบัญญัติอีก แสดงว่ายึดถือกิเลสตนเองเป็นที่พึ่ง มิได้ถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งใช่ไหม?”*

“บ๊ะ! แล้วกัน ไงพูดอย่างนั้นล่ะ?” ข้าพเจ้าชักจนแต้ม...

เรื่องก็ลงเอยกันแค่นั้น บ่ายมากแล้วกลัวจะไม่ทันทำกิจวัตร จึงแยกย้ายกันกลับกุฏิ สรุปแล้วข้าพเจ้าโดนลูกศิษย์หลวงพ่อสอนมวยให้ตั้ง ๒ ครั้งแล้ว จึงพอรู้รสชาติของศิษย์มีครู แม้จะอยู่ในป่าก็อย่าคิดว่าท่านไม่รู้อะไร อย่าคิดว่าท่านโง่ จากประสบการณ์ ๒ ครั้งที่จริงก็พอมองเห็นได้ว่าใครโง่กว่าใคร? แต่ขณะนั้นข้าพเจ้ายังดึงดันอยู่

วันต่อมาจะเป็นเพราะหลวงพ่อทราบเอง หรือพระ

รูปนั้นไปแจ้งให้ท่านทราบ หลวงพ่อลงมาร่วมทำวัตรตอนเย็น ทำวัตรเสร็จแล้วท่านจึงให้โอวาทว่า "ตามที่ผมได้พิจารณาดูแล้ว การศึกษาธรรมะจากตำรานั้น มันเหมือนกับเราศึกษาประเทศไทยจากแผนที่...ประเทศไทยทั้งประเทศไม่รู้ว่ากว้างยาวกี่ร้อยกิโลเมตร แต่มาอยู่ในกระดาษแผ่นเดียว ท่านผู้ฉลาดทำเป็นจุดๆ ไว้ว่า จังหวัดนั้นๆ อำเภอนั้นๆ เส้นทาง แม่น้ำสายนั้นๆ เป็นสิ่งที่ท่านสมมติเอาไว้แทนของจริง แต่พื้นที่ หนทาง แม่น้ำ มันกว้างใหญ่อยู่ห่างไกลกันมาก ดูแต่ตัวจังหวัดอุบลฯ กับจังหวัดนครพนม ในแผนที่อยู่ห่างกันเพียง ๓-๔ นิ้ว พื้นที่จังหวัดทั้งสองนั้นอยู่ห่างกันหลายร้อยกิโลเมตร เดินธุดงค์กว่าจะถึงต้องใช้เวลาตั้งหลายวันหลายคืน เพราะแผนที่กับพื้นที่นั้นมันต่างกันมากอยู่

การปฏิบัติธรรมต้องเริ่มต้นจากศีลก่อน ศีลเป็นความงามในเบื้องต้น เมื่อเดินองค์มรรคคือศีลแล้วสมาธิและปัญญาก็หนุนเนื่องกันมา แม้แต่พระอรหันต์ ๕๐๐ รูปท่านสังคายนารวบรวมพระธรรมวินัยครั้งแรก ท่านก็ยกเรื่องศีลขึ้นมาพิจารณาก่อน ดังนั้นผู้ปฏิบัติธรรมอย่าได้ประมาทอย่าทำอย่าพูดไปตามความคิดมันจะผิด จะต้องพินิจพิจารณาหาเหตุหาผลให้ดี เพราะทำตามความคิด มักจะผิด

ไปข้างหน้า ทำตามปัญญามีความถูกต้องไปข้างหน้า คิดดูเถอะอาบัติเล็กๆ น้อยๆ อย่าว่าไม่สำคัญ เช่นเดียวกับผงเข้าตาจนน้ำตาไหล มองอะไรก็ไม่เห็น มันขัดเคืองนัยน์ตาเมื่อเราเอาออกแล้วเล็กนิดเดียว งูเห่าตัวเล็กก็อย่านึกว่าไม่มีพิษ พระราชามีอายุยังน้อยก็ย่อมมีอำนาจ ถ้าประมาทอาจเป็นอันตรายได้ ดูแต่มดแดงตัวน้อยๆ อยู่ตามต้นไม้เขาไปแหย่เอาไข่มันมากิน ประมาทไม่ได้ เวลามันรุมกัดเยี่ยวใส่ด้วย ต้องรีบลงจากต้นไม้ สู้มันไม่ได้...

ให้สังเกตดูต้นไม้ในวัดหนองป่าพง มีแต่ต้นเล็กๆ เป็นส่วนมาก ต้นใหญ่มีน้อย ต้นไม้เล็กๆ นี่แหละมีหลายๆ ต้นรวมกันก็เป็นป่า เวลาลมพัดมา ต้นนี้บังต้นนั้น ต้นนั้นบังต้นโน้น ช่วยกันต้านทานแรงลมช่วยต้นไม้ใหญ่ได้ ถ้าไม่มีต้นไม้เล็กๆ ช่วย ต้นไม้ใหญ่ก็อยู่ไม่ได้

ฉะนั้นอาบัติใหญ่ๆ จะยังอยู่ก็เพราะมีอาบัติเล็กๆ น้อยๆ คอยช่วยรักษาต้านทานเอาไว้ เช่นเดียวกับหมู่ไม้ในวัดนี้ ทุกรูปอย่าประมาท ให้ตั้งใจบำเพ็ญภาวนา รักษาระเบียบวินัย ทำวัตรสวดมนต์อย่าได้ขาด ก็จะสามารถเป็นผู้เจริญงอกงามในธรรมวินัยของพระพุทธองค์ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย คนประมาทเหมือนตายแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสไว้นานแล้ว”

ฎ กร้องเรียน

เห็นจะเป็นเพราะข้าพเจ้าชอบพูด ชอบคุย ชอบถาม ชอบสงสัยกระมัง จึงทำให้หมู่บรรพชิตเกิดรำคาญหรือหมั่นไส้ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบ ได้มีพระภิกษุไปเรียนหลวงพ่อว่า *"พระมหารูปนี้ชอบพูด ชอบคุยดีนัก..."* หลวงพ่อจึงพูดว่า *"ปล่อยเขา... เขาเคยเป็นครู...ฟองสบู่โป่งขึ้นเดี๋ยวก็ยุบ..."* เมื่อหลวงพ่อทราบเรื่องแทนที่หลวงพ่อจะเรียกข้าพเจ้าไปปราม ด้วยอำนาจแห่งเมตตาธรรมในหทัยของท่าน ท่านจึงปล่อยไว้ก่อน รอวันเวลาให้ผลไม้แก่พอบ่มได้ ท่านคงจะสอยลงบ่มทีหลัง พูดมาถึงตรงนี้ทำให้นึกถึงพระหัวดื้อในครั้งพุทธกาล มีเรื่องเล่าว่า...

พระฉันนะ เมื่อบวชแล้วก็ได้อยู่อาศัยในวัดเชตวันอันเป็นอารามเดียวกับพระพุทธองค์และอริยสงฆ์ทั้งหลาย เพราะมีทิฐิมานะ หัวดื้อถือดี ถือตัวว่าได้ตามเสด็จออกบรรพชาครั้งแรก จึงวางท่าทำหยิ่ง ทำใหญ่อยู่ในวัดเชตวัน

เพียงรูปเดียว เดี๋ยวพูดแขวะรูปนั้น เดี๋ยวพูดแขวะรูปนี้ วันทั้งวันคงไม่ทำอะไร เรื่องการบำเพ็ญภาวนาไม่ต้องถามถึง จนพระอานนท์ต้องเตือนด้วยความหวังดี ว่า *"ท่านฉันนะ ภาวะของบรรพชิต ยังมีระเบียบหลายอย่างที่ต้องทำ ต้องปฏิบัติอีกมาก...ควรจะพยายาม..." "อาจารย์อานนท์... ท่านจะเอาตำแหน่งพระพุทธอุปัฏฐากมาข่มผมหรือขอรับ นี่มันเรื่องทีหลัง ผมขอถามหน่อยเถอะ เมื่อคราวเสด็จออกบวชคราวนั้น ใครเล่าขอรับ เสนอหน้ามาติดตามไป ไม่ใช่ผมหรือขอรับ"* พระฉันนะถามขึ้น เล่นเอาพระอานนท์อึ้งไป ท่านจึงไปกราบทูลให้พระพุทธองค์ทราบ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า *"อานนท์...ฉันนะมีคุณแก่ตถาคตมากนะ..."*

ต่อมาท่านพระสารีบุตร อัครสาวกเบื้องขวา เห็นท่าไม่ค่อยงามของพระฉันนะ จึงเตือน *"ท่านฉันนะ สมณะย่อมเป็นผู้ใฝ่สงบ มีความสำรวมระวังในเรื่องมารยาท ควรพยายามนะ" "ท่านอาจารย์สารีบุตร จะเอาตำแหน่งอัครสาวกนี่หรือมาขู่ผม เมื่อสมเด็จพ่อออกบวช ใครเล่าขอรับ ตามเสด็จ มิใช่ผมหรือ?"* ท่านพระสารีบุตรก็ต้องพลอยเงียบไป

อยู่ต่อมา ท่านพระโมคคัลลานะ อัครสาวกเบื้องซ้าย เห็นเหตุการณ์ไม่เหมาะไม่ควร ที่พระฉันนะประพฤติ

จึงเตือนด้วยความปรารถนาดี... *"ท่านฉันนะ ชีวิตของบรรพชิต มีการกระทำ มีคำพูด มีระเบียบข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษาอีกมาก ผู้สำรวมด้วยดีย่อมเป็นที่เคารพรักนับถือของสาธุชนทั่วไป จงพยายาม..."* พระฉันนะตอบทันควัน *"อ้อ ท่านอาจารย์โมคคัลลานะ ท่านคงถือว่าตำแหน่งอัครสาวกที่ได้รับแต่งตั้งจากสมเด็จพ่อ ย่อมเพียงพอที่จะข่มผู้อื่นอย่างนั้นหรือ? เมื่อคราวสมเด็จพ่อออกบวช มีใครบ้างขอรับ ตามเสด็จ มิใช่ผมหรือขอรับ?"* ท่านพระโมคคัลลานะ จำเป็นต้องใช้อุเบกขาธรรมต่อไป

พระพุทธองค์จึงทรงตรัสหาพระฉันนะ และทรงตักเตือนว่า *"ฉันนะ พระอัครสาวกทั้งสองเป็นนักปราชญ์มีคุณธรรม เป็นกัลยาณมิตรของเธอ..."* พระฉันนะได้ฟังพระดำรัส ก็ไม่ทูลตอบอะไร นิ่งเฉยอยู่เพราะความดื้อรั้นมันฝังใน เฉพาะพระพักตร์ทำเป็นเฉย แต่พอเลยเวลานั้นไปก็มีเรื่องวุ่นวายตามเคย

นับเป็นเวลาหลายวันหลายเดือนต่อมา ได้มีพระสงฆ์สามเณรหลายรูปมีความกังวลใจ ด้วยความปรารถนาดี กลัวว่าจะเป็นการเสื่อมศักดิ์ศรี เสียชื่อเสียงของเหล่าสมณะศากยะบุตร จึงพากันเข้ามาหาพระอานนท์ ผู้เป็นพุทธ

อุปัฏฐาก ปรารภขึ้นว่า *"ท่านอาจารย์อานนท์ ท่านคงทราบแล้วใช่ไหมว่า พระฉันนะประพฤติตนอย่างไร ทำไมไม่เตือน หรือกราบทูลสมเด็จพ่อให้ทรงทราบ เฉยอยู่ทำไม? ไม่เคารพรักบูชาสมเด็จพ่อหรือ?"* พระอานนท์ตกที่นั่งลำบากใจ ไม่รู้จะทำฉันใด จึงพูดว่า *"เรื่องเคารพรัก เทิดทูนบูชาสมเด็จพ่อนั้น พวกท่านไม่ต้องเป็นห่วง ผมยอมสละได้แม้กระทั่งชีวิต เรื่องพระฉันนะผมก็เคยกราบทูลแล้ว แต่สมเด็จพ่อตรัสว่า 'อานนท์ ฉันนะมีคุณแก่ตถาคตมากนะ' แล้วจะให้ผมทำอย่างไร มันเป็นปัญหาอยู่*

ความหัวดื้อถือรั้นของพระฉันนะ เป็นภาระที่ยังแก้ไม่ตก ได้โอกาสก็จะเที่ยวเกะกะระรานอยู่บ่อยๆ จนกระทั่งพระพุทธองค์ทรงตรัสเรียกหาอีก แล้วทรงตรัสเตือน *"ฉันนะ พระอัครสาวกทั้งสองเป็นกัลยาณมิตร เป็นผู้มีคุณธรรมสูง เธอควรคบหากัลยาณมิตรเช่นนั้น บุคคลไม่ควรคบมิตรชั่ว ไม่ควรคบคนต่ำช้า ควรคบกัลยาณมิตร ควรคบผู้มีคุณธรรมสูง เพราะมิตรชั่วมีใจใฝ่ต่ำ ย่อมทำพูด คิด แต่ในเรื่องทุจริต ย่อมชักนำไปในทางชั่วเสียหาย เป็นอันตรายแก่ตนเองและส่วนรวม จึงไม่ควรคบ ไม่ควรนั่งใกล้ ส่วนผู้เป็นกัลยาณมิตร เป็นคนดีมีคุณธรรม ย่อม*

ชักนำไปในทางที่ดี มีประโยชน์สุข จึงเป็นผู้ที่ควรคบ ควรนั่งใกล้"

เมื่อพระพุทธองค์ตรัสสอนจบลง ได้มีคนจำนวนไม่น้อยเข้าถึงสัจธรรม เกิดความปลื้มพอใจในรสพระธรรม แต่พระฉันนะก็ยังเหมือนเดิม...เมื่ออยู่เฉพาะพระพักตร์เป็นอย่างหนึ่ง พอห่างพระพักตร์เป็นอีกอย่างหนึ่ง จนกระทั่งพระพุทธองค์ตรัสแก่ภิกษุสงฆ์ว่า *"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเรายังมีชีวิตอยู่พวกเธอจักไม่อาจทำให้ฉันนะสำนึกได้ ต่อเมื่อเราปรินิพพานแล้ว พวกเธอจึงจักอาจทำได้..."* แสดงว่าพระฉันนะอยู่ในภาวะเป็นผลไม้ยังบ่มไม่ได้ ขืนเอาไปบ่มคงจะเน่า ต้องคอยกาลเวลาที่จะมาถึง บรรดาพระภิกษุสามเณรที่ไม่ค่อยพอใจในพฤติกรรมของพระฉันนะจะต้องภาวนาว่า คอยหนอ...คอยหนอ...ต่อไป...

สังคมใดมีคนหัวดื้อถือรั้นอวดดีอยู่หลายคน ย่อมก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ขัดข้อง ไม่มีความสงบ ดูแต่พระฉันนะดื้อรั้นเพียงรูปเดียว ก็ยังเที่ยวเกะกะระรานสร้างความรำคาญไปเกือบทั่วอาราม จึงขอฝากท่านผู้อ่านไว้พิจารณา หากว่าโลกนี้ยังมี...

ลูกที่ดื้อรั้น อะไรจะเกิดกับผู้บังเกิดเกล้า

น้องดื้อรั้น อะไรจะเกิดแก่พี่ๆ

หลานที่ดื้อรั้น อะไรจะเกิดแก่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา

ลูกน้องที่ดื้อรั้น อะไรจะเกิดแก่หัวหน้า และหน่วยงาน

นักบวชที่ดื้อรั้น อะไรจะเกิดแก่ศาสนาและอุปัชฌาย์อาจารย์

เมื่อพระพุทธองค์จวนจะปรินิพพาน พระอานนท์พุทธอุปัฏฐาก จึงทูลถามว่า *"บรรดาข้าพระองค์ทั้งหลายจะพึงปฏิบัติอย่างไรต่อพระฉันนะ"* พระพุทธองค์จึงตรัสตอบว่า *"ดูก่อนอานนท์ พวกเธอพึงลงพรหมทัณฑ์ (การทำโทษแบบผู้ใหญ่หรือแบบพรหม) แก่ฉันนะเถิด..."*

หลังจากที่พระพุทธองค์ปรินิพพาน การปฏิบัติต่อพระพุทธสรีระ ตลอดถึงการถวายพระเพลิงก็เป็นไปตามที่ทรงแนะไว้ ตลอดทั้งการแจกพระสารีริกธาตุก็ผ่านพ้นไป คงยังอยู่แต่ความเศร้าโศก อาลัยอาวรณ์สำหรับสามัญชน คงเหลืออยู่แต่ธรรมสังเวชที่ปรากฏในหทัยของเหล่าพระอริยสาวก ที่พอจะหยิบยกเอาพระ ๓ องค์ ขึ้นพิจารณา คือพระอนิจจัง พระทุกขัง พระอนัตตา ให้รู้ซึ้งตามความ

เป็นจริง

ครั้นต่อมา เมื่อมีการประชุมสงฆ์ พระอานนท์เถระจึงยกเอาเรื่องพระฉันนะเที่ยวทำความวุ่นวายมานาน เสนอต่อที่ประชุมพระเถราจารย์เพื่อพิจารณา โดยอ้างถึงบัญชาของสมเด็จพระศาสดาเป็นหลักฐาน พระสงฆ์ทั้งหลายนั้นมีความเห็นพร้อมกันให้ลงพรหมทัณฑ์แก่พระฉันนะ โดยประกาศให้ทราบทั่วกัน พอสรุปได้ว่า พระฉันนะเป็นคนหัวดื้อ ถือรั้น อวดดี ไม่เชื่อฟังคำเตือน สำคัญตนว่าเก่งกล้าสามารถ ชอบอ้างเอาการตามเสด็จสมเด็จพ่อออกบวชที่ริมฝั่งแม่น้ำอโนมาในคราวนั้น ไม่มีใครอื่นตามเสด็จส่วนพระเถรานุเถระอื่นๆ เป็นเรื่องทีหลัง บัดนี้เป็นการยกย่องคนเก่งให้เก่งต่อไป...จึงห้ามพระภิกษุสามเณรทุกรูปไม่ให้อยู่ร่วม ฉันร่วม ห้ามร่วมสนทนาปราศรัย ห้ามทำกิจใดๆ ทุกอย่างร่วมกับท่านฉันนะอีก จงเปิดโอกาสให้ท่านอยู่อย่างสบายตามอัธยาศัย ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับใคร...

พระฉันนะคนเก่ง ขืนเก่งอยู่รูปเดียวจะไปได้สักกี่น้ำ เมื่อถูกสงฆ์ประกาศลงพรหมทัณฑ์ ลูกโป่งที่ท่านอัดลมไว้โป่งได้เต็มที่และโป่งมานาน ก็ถึงกาลต้องแฟบลงๆ หันหน้าไปหาใคร ก็ไม่มีภิกษุสามเณรรูปใดสนใจพูดด้วย

ไม่มีใครเอื้อเฟื้อเหมือนเมื่อก่อน จะอยู่ จะฉัน จะจำวัตร ก็มีเพียงตนคนเดียว ถูกตัดขาดจากโลกภายนอก เหมือนโลกทั้งโลกมีเพียงฉันนะรูปเดียวเท่านั้น

ไม่นานวันพระฉันนะเกิดสำนึกผิด รู้ว่าตนดำเนินชีวิตผิดพลาดแล้ว ความอวดเก่งดื้อรั้นถือดีที่เคยทำล้วนแต่นำความไม่สงบมาสู่หมู่บรรพชิต มันไม่เป็นประโยชน์อะไร กลับเพิ่มทุกข์โทษแก่ตนเองและส่วนรวม ยิ่งคิดก็ยิ่งเสียใจ โลกหนอทำไมถึงเป็นเช่นนี้...ตามประวัติเล่าว่า พระฉันนะถึงกับเป็นลมสลบตั้ง ๓ ครั้งพอคิดได้ว่าเราทำผิด คิดผิด พูดผิดมาแล้ว ต้องกลับตัวเสียใหม่ เริ่มต้นใหม่ดีกว่า จึงนุ่งสบง ทรงจีวร ทาบสังฆาฏิ มีเครื่องสักการะในมือ เข้าสู่ที่ประชุมสงฆ์ขออโหสิกรรม ประนมมือกล่าวว่า "ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ได้โปรดเถิด... ขอท่านทั้งหลายได้โปรดเมตตา อย่าได้ทำลายกระผมให้พินาศจากสมณเพศ พินาศจากคุณธรรมที่ดีงามเลย กระผมยอมรับผิด สำนึกผิดทุกๆ กรณี ที่ประพฤติล่วงเกินมาแล้วนั้น เพราะความโง่เขลาเบาปัญญาของกระผมเอง ขอท่านพระเถรานุเถระทั้งหลาย ได้โปรดเมตตากระผมเหมือนเดิมเถิด กระผมพร้อมที่จะปฏิบัติตามทุกอย่างตาม

แต่จะบัญชา...”

บัณฑิตท่านสอนว่า *“คนทำผิดสำนึกผิดแล้วอย่าฆ่า คนเป็นบ้ารู้ว่าบ้าแล้วอย่าถือ”* เมื่อพระสงฆ์เห็นกิริยาอาการนอบน้อมแสดงคารวะมาขอขมาต่อสงฆ์ สงฆ์ทั้งหลายที่มีเมตตาอยู่แล้วก็จึงได้ประกาศให้อภัยแก่ ฉันนะภิกษุรับเข้าสู่หมู่คณะเหมือนเดิม พระฉันนะเมื่อขอขมาต่อสงฆ์แล้ว ก็มีความประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะต่อเพื่อนบรรพชิตในอาราม มุ่งมั่นต่อการสร้างชีวิตใหม่ตั้งใจบำเพ็ญภาวนาด้วยความขยันหมั่นเพียร สนใจในการปฏิบัติ เดินจงกรม นั่งสมาธิ มีสติกำหนดรู้อยู่ทุกอิริยาบทพิจารณาเห็นสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกเป็นของไม่เที่ยง ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ไม่อยู่ในอำนาจของใคร บางครั้งก็สาธยายอาการสามสิบสอง มีผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นต้นยกขันธ์ ๕ ขึ้นสู่ไตรลักษณ์ เจริญรอยตามบาทพระอรหันต์ไม่นานวันก็ได้บรรลุอรหัตตผล พร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณเป็นผู้อาจหาญในหมู่พระอริยสาวกของพระศาสดา เป็นที่เจริญศรัทธา ปะสาทะของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ชีวิตของท่านพอจะกล่าวได้ว่า เป็นนักบวชประเภท “ต้นคดปลายตรง” ที่น่าศึกษา ข้าพเจ้าจึงกราบคารวะพระคุณของพระฉันนะ

อรหันต์ เจ้าไว้ ณ ที่นี้ และเสริมคุณความดีของท่านว่า...

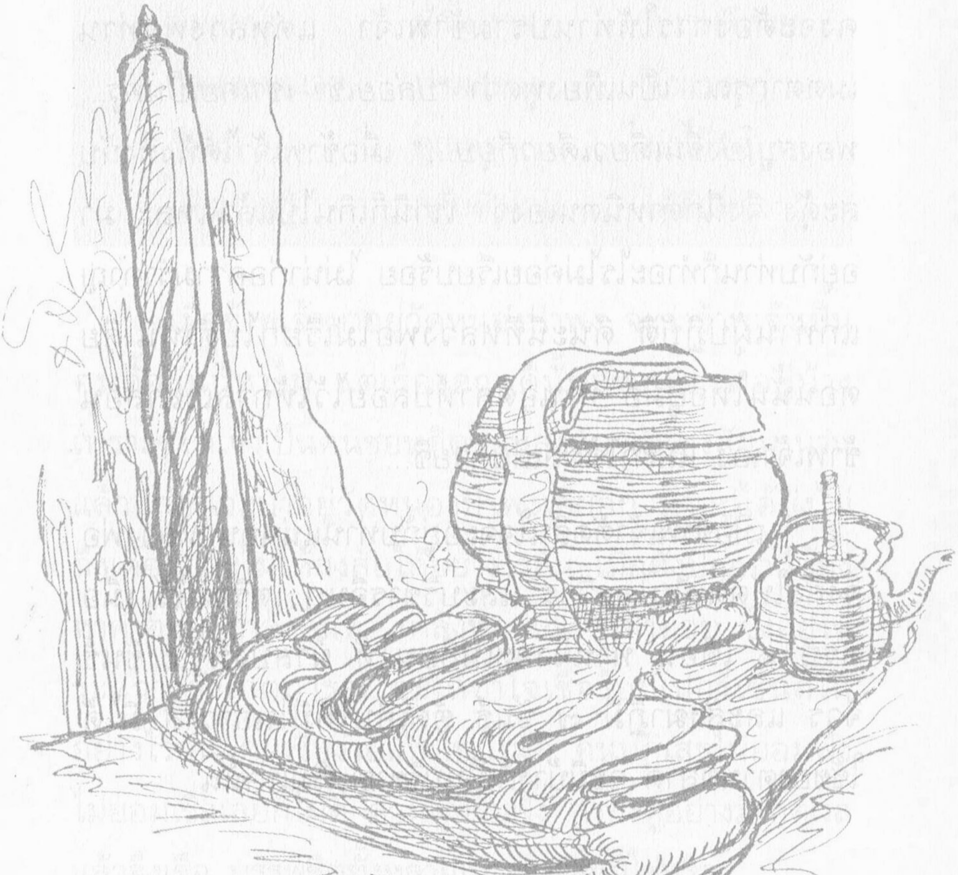
ต้นคดนัก	**ชักไม่งาม**	**ความดีหาย**
แต่ตอนปลาย	**ท่ามกลาง**	**ยังตรงอยู่**
ก็ยังมี	**คุณค่า**	**น่าเอ็นดู**
เมื่อท่านรู้	**กลับตัวใหม่**	**ได้ดีเอย...**

เมื่อข้าพเจ้ามาอยู่วัดหนองป่าพง จะว่าข้าพเจ้าเป็นคนดื้อรั้นก็หาไม่ แต่เรื่องอวดดีนั้นก็พอมีอวดอยู่บ้าง เพราะข้าพเจ้าเป็นคนชอบคิดชอบสงสัย มันสงสัยมานานแล้ว ก่อนจะมาอยู่วัดหนองป่าพงเสียอีก มาอยู่ได้ยังไม่ถึงเดือน จะไม่ให้สงสัยได้อย่างไรกัน เมื่อตั้งปัญหาก็ต้องหาคำตอบ กำลังค้นหา กำลังพิจารณาหาคำตอบ ซึ่งอยู่ในระหว่างสังเกตการณ์ จะให้ทำใจเชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์ได้อย่างไรกัน คนเชื่อง่ายเกินไปก็ไม่ดี คนปฏิเสธไม่ยอมฟังไม่ยอมเชื่อเลยก็ไม่ดี ส่วนผู้ที่รับฟัง ตรองดูอย่างมีเหตุผลแล้วจึงเชื่อ บรรพชิตทั้งหลายก็สรรเสริญมิใช่หรือ?

เมื่อข้าพเจ้าชอบพูดคุย ชอบซักถาม จึงถูกลูกศิษย์ของหลวงพ่อสอนให้สำนึก ให้มีความระมัดระวังกว่าเก่า หลังจากหลวงพ่ออนุญาตให้เปลี่ยนบริขารให้ข้าพเจ้าแล้ว

จึงมีลูกศิษย์ท่านพูดให้ฟังว่า ตอนที่ทำตนเป็นคนพูดมาก สงสัยนั่น สงสัยนี่ ได้มีพระไปเรียนให้หลวงพ่อทราบ คงจะต้องการให้ท่านปรามข้าพเจ้า แต่หลวงพ่อท่านเมตตากรุณา เป็นเพียงพูดว่า *"ปล่อยเขา เขาเคยเป็นครู... ฟองสบู่โป่งขึ้นเดี๋ยวเดียวก็ยุบ..."* เมื่อข้าพเจ้าได้ฟังถึงกับสะดุ้ง จึงนึกตำหนิตนเองว่า เรานี่ก็เกินไปแล้วแหละ มาอยู่กับท่านก็ทำอะไรไม่ค่อยเรียบร้อย ไม่น่าก่อความรำคาญแก่ท่านผู้ปฏิบัติ ดีนะนี่ที่หลวงพ่อไม่เรียกไปตำหนิเสียตอนนั้นให้อยู่มือ ท่านอุตส่าห์ปล่อยไว้ให้กาลเวลาสอนข้าพเจ้าเอง และก็ได้ผลเสียด้วยซี...

เมื่อข้าพเจ้าตัดสินใจจะอยู่กับท่านแน่นอน หลวงพ่อจึงสั่งให้ตัดเย็บไตรจีวร และบริขารอื่นๆ เตรียมไว้ เมื่อครบ ๑ เดือน ท่านจึงจะเปลี่ยนให้ ผ้าสบงมี ๕ ขันธ์ จีวร และสังฆาฏิมี ๗ ขันธ์ ตัดเย็บให้มีในอาวาส มิได้ใช้ของตามตลาด จะมีบ้างก็เป็นบริขารเสริมเท่านั้น

ความอยาก

"แม่น้ำ (ที่กว้างใหญ่) เสมอด้วยตัณหาย่อมไม่มี" พระพุทธองค์ทรงตรัสรับรองไว้นานแล้ว ยังไม่มีใครกล้ากล่าวคัดค้านได้เลย

วันแห่งการรอคอยช่างเนิ่นนานเสียจริงๆ *ต้นข้าวคอยฝน คนคอยคนรักจะมา คนไข้คอยหมอ เรารอวันเปลี่ยนบริขาร แหม* มันช่างนานแท้ๆ บางวันชำเลืองดูท้องฟ้า อยากจะขอร้องดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ให้แข่งกันหมุนเร็วเข้าหน่อย ข้าน้อยอยากเปลี่ยนผ้า...พูดถึงเรื่องเวลา คน ๒ พวก มีความคิดเห็นต่างกัน พวกเจ้าหนี้คิดอยากให้ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์หมุนเร็วๆ จะได้สิ้นเดือนเก็บดอกเงิน ถ้าเดือนใดไม่จ่าย จะได้คิดดอกทบต้นเข้าไว้ ส่วนฝ่ายลูกหนี้ก็อยากขอร้องให้หมุนช้าๆ หน่อย อยากให้ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์หมุนช้าลงสัก ๑๐๐ เท่า

เพื่อจะได้หายใจสะดวก...นี่อะไรหายใจเพียงเฮือกสองเฮือก จะสิ้นเดือนเสียแล้ว ต้องหายใจตีบตันเพราะวันจ่ายดอกเบี้ยใกล้เข้ามาอีกแล้ว...แต่ดวงอาทิตย์ดวงจันทร์ก็ทำงานตามหน้าที่ปกติ ไม่เอนเอียงไปฝ่ายใด จะมีใครรักหรือชัง จะสรรเสริญหรือนินทาข้าไม่ว่า ถ้าทำตามใจมนุษย์ย่อมถึงจุดพินาศเร็ววันเข้าทุกที ฉันมีอิสระเฉพาะตัวของฉันเอง...มนุษย์ไม่เกี่ยว...

ดูแต่ข้าพเจ้า จะนั่งสมาธิหรือเดินจงกรม จะสวดมนต์ทำวัตรหรือทำกิจใดๆ จิตใจมันคิด...คิด...คิดอยากจะเปลี่ยนบริขาร เมื่อใดหนอหลวงพ่อจะอนุญาตให้เปลี่ยนผ้าจะได้ใช้ผ้าสีเดียวกับเพื่อนร่วมวัดทั้งหลาย บางวันฉันข้าวอยู่ดีๆ จิตมันวับ...ไปเก็บเอาเรื่องอยากเปลี่ยนผ้ามาปรุงแต่งอีกแล้ว พูดมาถึงตรงนี้ ทำให้นึกถึงพระอรหันต์รูปหนึ่งทูลตอบพระราชาว่า *“โลกคือหมู่สัตว์พร่องอยู่เป็นนิจ ไม่รู้จักอิ่ม เป็นทาสแห่งตัณหา”* นึกสงสัยตัวเอง...เอ๊ะ! เราก็ตกเป็นทาสของตัณหาเหมือนกันหรือนี่?

หลวงพ่อชาคงทราบเรียบร้อยแล้ว...ว่า ความอยากเป็นมาร มันเล่นงานข้าพเจ้าอยู่ทุกวี่วัน ไม่เป็นอันบำเพ็ญธรรมเท่าใดนัก วันหนึ่งท่านจึงถามว่า *“ไตรจีวรตัด*

เย็บย้อมเรียบร้อยดีแล้วหรือ?" ด้วยความดีใจ นึกว่าท่านจะสั่งให้เปลี่ยน จึงตอบท่านว่า *"เรียบร้อยดีแล้วขอรับ..."* คิดในใจว่า หลวงพ่อคงสั่งให้เปลี่ยนแน่ๆ แต่...พระอนิจจัง ทำงาน...ได้ยินท่านพูดว่า *"เอ้อ! เอาไว้นั่นแหละ กลับมา (ครั้งใหม่) จึงค่อยเปลี่ยน"* ข้าพเจ้าถึงกับอุทานในใจว่า *"อ๋อย! หมดหวังแล้วหลวงพ่อ"*

พอได้ยินหลวงพ่อพูดเช่นนั้น ความหวังพังทลายพร้อมกับความอยากก็หลบหน้าหายไปด้วย ความทุกข์ชนิดเป็นพิษหน่อยๆ ก็พลอยดับลง ข้าพเจ้าปลงใจว่า หลวงพ่อไม่ให้เปลี่ยนก็ดีแล้ว เพราะรักษาของๆท่านไม่ดีพอ อาจจะมีผลเสีย กลับมาอีกครั้งท่านคงให้เปลี่ยนแน่

ข้าพเจ้าได้กราบเรียนให้หลวงพ่อทราบว่าเมื่อเปลี่ยนบริขารแล้ว จะต้องขออนุญาตกลับวัดเก่า เพื่อจัดการการศึกษาปริยัติธรรมให้เข้ารูปเข้ารอยเสียก่อน ใช้เวลาประมาณ ๒ เดือน ดังนั้นระยะกลับถิ่นเดิมนั้นอาจจะทำบริขารของท่านสกปรก (ทางวินัย) ก็อาจเป็นได้...คิดว่าท่านไม่เปลี่ยนให้ก็แล้วแต่ท่าน...แต่ความจริงนั้น ท่านต้องการปราบมารที่มันผจญข้าพเจ้าเท่านั้นเอง

บ่ายวันหนึ่งประมาณ ๕ โมงเย็น ข้าพเจ้ามาเดินจงกรมอยู่บนทางเท้ารอบศาลาเล็ก ที่ใช้เป็นโรงอุโบสถสวด ฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน ขณะที่กำลังเดินจงกรมจิตสงบเบาสบาย ปรากฏว่า ได้ยินเสียงธรรมะในส่วนลึกของจิตว่า... *"อย่าจริงจังอะไรกับชีวิต อย่าจริงจังอะไรกับสิ่งทั้งปวง..."* เป็นเสียงที่ฟังชัดเจนและจำติดใจอยู่เสมอมาไม่ลืม ทำให้นึกถึงพระพุทธพจน์ที่ตรัสย่อพระไตรปิฎกเหลือเพียงบรรทัดเดียวว่า *"สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินิเวสายะ แปลว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น"* ข้าพเจ้าพิจารณาดูแล้วรู้สึกพอเข้ากันได้ หรือท่านผู้อ่านจะมีความเห็นอย่างไร?

เมื่อข้าพเจ้ามาอยู่วัดหนองป่าพงครบหนึ่งเดือน วันนั้นเป็นวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๕ กำหนดวันเวลาที่อยู่วัดหนองป่าพงจบลงแค่นี้ก่อน จะต้องกลับวัดเดิม ปรับปรุงการเรียนการสอนครบ ๒ เดือน แล้วจึงจะกลับมา เรื่องการเปลี่ยนผ้าก็ไม่มีความหมายเท่าไร เมื่อใดก็ได้ พรุ่งนี้เราจะต้องกราบลาหลวงพ่อกลับแล้ว...แต่พระอนิจจังก็ทำงานของท่าน...หลวงพ่อสั่งให้ข้าพเจ้านำบริขารที่เตรียมไว้เข้าสู่โรงอุโบสถ และเปลี่ยนให้เรียบร้อยแล้ว จึงได้ฟัง

สวดปาฏิโมกข์ร่วมกับคณะสงฆ์ ได้เป็นพระปฏิบัติตามรูปแบบที่ท่านเป็นอยู่ วันนั้นตรงกับวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๑

เป็นอันกล่าวได้ว่า ความอยากเปลี่ยนบริขาร ก็ได้สมใจอยากในวันนี้ แต่มันแปลก เมื่ออยากได้กลับไม่ได้ พอทอดอาลัยว่าหมดหวัง ช่างหัวมัน ไม่อยากได้ แต่กลับได้ รู้สึกว่าในระยะต่อมากลายเป็นกฎเกือบจะพูดได้ว่าตายตัว ถ้าหากข้าพเจ้าต้องการสิ่งใดแล้วมักจะยังไม่ได้ แต่พอทอดอาลัยปลงเสียเถอะพ่อคุณ ไม่ได้ก็ช่างมัน ไม่นานวันกลับได้สิ่งนั้นตามที่เราต้องการ คล้ายๆ กับหลวงพ่อได้ประทานกฎอันนี้ไว้สำหรับชีวิตของเรา หรือท่านจะสอนว่า

“อยากมาก ทุกข์มาก อยากน้อย ทุกข์น้อย
หมดอยาก หมดทุกข์ ยิ่งยึดยิ่งทุกข์ หยุดยึดก็หยุดทุกข์”

ข้าพเจ้าใคร่จะบันทึกวิธีการเปลี่ยนบริขาร ที่หลวงพ่อทำมาเป็นประจำ เมื่อมีสมาชิกใหม่เข้ามาอยู่ร่วมวัด เพื่อป้องกันความเข้าใจสับสน เพราะมีคนเขาเล่าว่า “ใครจะไปอยู่กับหลวงพ่อชานั้น ยากลำบากมาก จะต้องบวชใหม่ หรือไม่ก็ลดพรรษา มีปัญหาหลายอย่าง...”

ฟังเขาว่าไม่เข้าท่า สู้เข้าไปศึกษาสัมผัสด้วยตนเองจะดีกว่า จะต้องเข้าไปฟังด้วยหู ดูด้วยตา พิจารณาด้วยใจจึงจะมีประโยชน์รู้ความเป็นจริง เพราะผู้ใหญ่เตือนไว้ว่า *"เขาว่าเอาห้าหาร"* หลวงพ่อชาท่านก็เคยสอน *"เขาว่า...เขาว่านี่น่ะต้องพิจารณาให้ดี เพราะเขาเกิดทีหลังหู บางทีก็หลุดร่วงได้ เช่นเขากวาง..."*

เมื่อมีพระภิกษุต้องการจะเข้าไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ปฏิบัติธรรม ก็จะต้องไปเป็นอาคันตุกะไปก่อน สังเกตพิจารณาดูระเบียบข้อวัตรปฏิบัติ เป็นที่พอใจดีแล้ว ใคร่ต่อการปฏิบัติธรรมจริงๆ จึงแจ้งความประสงค์ของตนให้ท่านทราบ เมื่องหลวงพ่อพิจารณาดู โดยถามจากศิษย์ของท่าน ที่คอยดูแลแทนท่าน ทราบว่าเป็นผู้มีความสำรวมเอื้อเฟื้อต่อข้อวัตรปฏิบัติพอสมควร และอยู่เป็นอาคันตุกะได้อย่างน้อยหนึ่งเดือนขึ้นไป หลวงพ่อจึงจะสั่งให้เปลี่ยนบริขารได้ แต่ถ้าหากเป็นผู้มาอยู่เพียงทดลองมารยาทไม่ค่อยเรียบร้อย ไม่เอื้อเฟื้อต่อข้อวัตรปฏิบัติแม้จะมาอยู่ ๒-๓ เดือน หลวงพ่อก็ไม่รับเข้าเป็นลูกศิษย์บางรูปก็กลับไปเอง

เมื่อได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนบริขาร พระอาคันตุกะรูปนั้น จะต้องนำผ้าและของใช้ต่างๆ ที่นำมาจากวัดเดิมเข้าสู่ที่ประชุมสงฆ์ เพื่อสอบถามว่าได้มาอย่างไร ถูกต้องตามวินัยหรือไม่ ถ้าเป็นผ้าทำพินทุอธิษฐานหรือไม่ มีอะไรที่ไม่เหมาะ หรือมีความสงสัยเกี่ยวกับบริขาร เช่น ซื้อมา หรือขอมาจากคนไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่คนปวารณา จะต้องกล่าวคำเสียสละทิ้งไป รับเอาบริขารใหม่ที่ท่านจัดให้ ครองผ้าให้ถูกต้องดีแล้วปลงอาบัติ ชำระความผิดทางวินัยให้เรียบร้อย จึงจะถือว่าบริสุทธิ์ตามวินัย และท่านจะไม่อนุญาตให้กลับวัดเดิม

หลวงพ่อท่านเน้นเสมอว่า การขอของนั้นต้องระวังให้มาก อย่าให้อำนาจของความอยากครอบงำจะทำให้เกินงาม คำว่าญาติหมายถึงญาติสายโลหิตทั้งฝ่ายบิดาและมารดา ส่วนคำว่าคนปวารณาหมายถึงคนที่มิใช่ญาติ เมื่อเขาเกิดความเคารพเลื่อมใสนับถือ เขาต้องการถวายของใช้ เขาจะพูดว่า *“ข้าพเจ้าขอปวารณาต่อท่าน ถ้าท่านต้องการสิ่งใดอันควรแก่สมณะบริโภคแล้ว นิมนต์เรียกร้องได้...”* คนที่พูดกับพระอย่างนี้พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่า คนปวารณา ไม่ใช่ปวารณาออกพรรษา มันคนละเรื่องกัน

วันนั้น (๒๖ เม.ย. ๒๕๑๑) ข้าพเจ้านำผ้าและของใช้พร้อมทั้งกระเป๋าและซองเงินที่เอามาจากวัดเดิม เข้าสู่โรงอุโบสถ เมื่อหลวงพ่อสอบถึงการได้บริขารมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ท่านก็ให้กล่าวคำเสียสละ ส่วนเงินนั้นท่านให้กล่าวคำเสียสละ แล้วโยนไปทางด้านหลัง ไม่ให้กำหนดที่ตก นอกนั้นก็มีร่มผ้าแบบพับได้ ปากกา ไฟฉายเล็กๆ และนาฬิกา โดยเฉพาะไฟฉายเล็กหายาก และนาฬิกาข้อมือ ขณะที่กล่าวคำเสียสละรู้สึกเสียดาย คิดว่าเมื่อหลวงพ่ออนุญาตพิเศษ ให้กลับไปปรับปรุงการศึกษาเป็นเวลา ๒ เดือน เราจะได้อะไรหนอดูเวลาเมื่อทำการสอน แต่ก็น่าแปลกใจมาก หลวงพ่อท่านนั่งดูในท่ามกลางสงฆ์ ได้ยินท่านพูดว่า *"อ้อ เสียสละนาฬิกาด้วยหรือนี่?"* ท่านล้วงเอานาฬิกาออกจากย่ามยื่นให้ข้าพเจ้า พร้อมกับพูดว่า *"เอาของผมนี่...แล้วก็นี่ไฟฉาย..."* ข้าพเจ้าน้อมรับด้วยความคารวะแสดงอาการขอบพระคุณท่าน เมื่อเราสละไป ท่านก็สละของท่านให้เรา เขาเรียกว่า *"ของเก่าไหลไป ของใหม่ไหลมา"* ข้าพเจ้าคิดว่าท่านคงทราบวาระจิตของข้าพเจ้าแน่นอน ท่านจึงให้ในทันทีทันใด ถือว่าท่านเมตตาช่วยปลอบใจและให้กำลังใจข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก

ของเก่าที่หลวงพ่อให้ข้าพเจ้าในวันนั้น ยังเหลืออยู่ทุกวันนี้ก็มีบาตรและนาฬิกา นาฬิกาแม้จะชำรุดไปบ้างแต่ก็ยังพอซ่อมได้ และอีกอันหนึ่งคือไม้เท้า รู้สึกว่าจะเป็นไม้เท้าอันแรกที่หลวงพ่อถือเดินทางไปต่างประเทศครั้งแรก (ปี พ.ศ.๒๕๒๐) เมื่อข้าพเจ้าอาพาธหนักพักรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดอุบลฯ ปี ๒๕๒๒ นั้น หลวงพ่อกลับจากต่างประเทศครั้งที่สอง ท่านไปเยี่ยมที่โรงพยาบาล เห็นการเดินทรงตัวของข้าพเจ้าไม่ดี ท่านจึงอนุญาตให้เอามาใช้ ขณะนี้ข้าพเจ้าก็ยังเก็บรักษาไว้อยู่ที่วัดป่าวิเวก

ข้าพเจ้าใคร่จะชี้แจง วัตถุของใช้และผ้าที่เป็นนิสสัคคีย์ (ของที่ผิดวินัย จะพ้นผิดต้องนำมากล่าวคำเสียสละและปลงอาบัติจึงจะพ้นผิด) ไว้ให้พระบวชใหม่ได้เข้าใจ พอเป็นข้อคิดบ้าง คือ

๑. ของหรือผ้าใด ที่ภิกษุขอหรือพูดเลียบเคียงได้มาจากคนไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่คนปวารณา

๒. ของหรือผ้า ที่ภิกษุรับเงินไว้ ซื้อเอาเองหรือใช้ให้ผู้อื่นเอาไปซื้อให้

๓. ผ้าไตรจีวรที่ภิกษุนุ่งห่มวันทำพิธีอุปสมบท ปล่อย

ปละละเลยอยู่ ปราศจากการดูแล ไม่รักษาจนอรุณขึ้น ยังมิได้ทำพิธีเสียสละตามวินัย

๔. ผ้าที่ได้มาใหม่ ใช้โดยมิได้ทำพินทุอธิษฐาน หรือผ้าที่ภิกษุเก็บไว้นานเกินกำหนดพุทธบัญญัติ ถ้าผ้าหรือของเป็นนิสสัคคีย์ ภิกษุเอามาใช้อย่างเดียวก็เป็นอาบัติทุกกฏตัวเดียว ถ้าใช้พร้อมกัน ๕ อย่างก็เป็นอาบัติครั้งละ ๕ ตัว พูดถึงเรื่องเงินทองนั้นมีอาบัติโทษหลายอย่างเช่น ภิกษุรับเงินหรือทองเป็นอาบัติเพราะรับ เรียกว่าผิดศีลเพราะรับ เอาไปเก็บไว้เกิดความอยากได้อีก อยากได้มากกว่าเดิม จิตเศร้าหมองก็ผิดธรรม ถ้าเอาเงินไปซื้อของก็ผิดศีลเพราะซื้อ เอามาใช้ก็ผิดศีล (เป็นอาบัติ) ทุกๆ ครั้งที่ใช้ หากท่านผู้ใดต้องการความละเอียดพึงตรวจดูจากหนังสือบุพพสิกขาวรรณนาวินัยกถานั้นเถิด

กลับถิ่นเดิมชั่วคราว

วันนั้นตรงกับวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ เป็นวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๑๑ ข้าพเจ้าได้รับเมตตาเป็นพิเศษจากหลวงพ่อ ท่านอนุญาตให้กลับไปวัดเดิมอีก เพื่อปรับปรุงการศึกษาให้เข้ารูปเข้ารอยดีเสียก่อน ใช้เวลา ๒ เดือน แล้วจึงจะกลับมา ข้าพเจ้าได้กราบลาท่านกลับไปวัดเดิม และก็ได้เริ่มเปิดการเรียนการสอน ในวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ สำนักเรียนที่ข้าพเจ้าทำการสอนจะเปิดเรียนก่อนสำนักอื่นๆ ส่วนสำนักอื่นๆ ท่านจะเปิดเรียนหลังวันวิสาขะแล้ว

เมื่อข้าพเจ้ากลับมาทำการสอน มีความเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกิดขึ้น ข้าพเจ้าใช้บริขารที่หลวงพ่อเปลี่ยนให้คนอื่นมองเห็นมีสีผ้าสะดุดตา เพราะแปลกกว่าที่ภิกษุสามเณรในวัดใช้กันอยู่ ข้าพเจ้าจะฉันครั้งเดียว ไม่ฉันเพล คิดสงสารโยมยาย (ยายทา) ที่ชรามากแล้ว ท่านนำ

ปิ่นโตมาส่ง รู้สึกว่าโยมยายท่านรักและห่วงข้าพเจ้ามากอยู่ ท่านจะถามบ่อยๆ ว่า ทำไมไม่ฉันเพล ไม่หิวหรือ? จึงพูดปลอบท่านว่า ไม่เป็นไรหรอกโยมยาย อาตมาฉันให้อิ่ม ฉันให้พอ ฉันครั้งเดียวก็เหมือนฉันสองครั้งนั่นแหละ อย่าได้เป็นห่วงอาตมาเลย...

สังเกตดูท่านมีอะไรในใจอยากจะถามเรา แต่ท่านไม่กล้าถาม คุณโยมยายเคยปรารภกับข้าพเจ้านานแล้วว่า *"เมื่อยังเล็กเลี้ยงยาก เกิดมาใหม่ๆ (เกิดเวลาพระภิกษุสามเณรออกบิณฑบาตเวลาประมาณ ๖ โมงเช้าเศษ) ร้องไห้รบกวนเขาตั้ง ๗ วัน ค่ำมาก็ร้องจนสว่าง ได้เวลาพระออกบิณฑบาตก็หยุด กลางวันนอนตลอดวัน ต้องปลุกขึ้นให้กินนม เกือบจะเอาไปทิ้งแล้วล่ะ..."* ข้าพเจ้าได้แต่รำพึงว่า "แหม เรานี่เกินไปเสียแล้ว รบกวนท่านผู้มีพระคุณตั้งเจ็ดคืนเจ็ดวัน เดชะบุญท่านมีเมตตา กรุณา ท่านจึงอุตส่าห์เลี้ยงเอาไว้ มิฉะนั้นแล้วมีหวังเป็นปุ๋ยของต้นไม้ไปแล้ว คิดอีกทีหรือจะเป็นนิมิตบอกให้เรารู้ว่า วันทั้งเจ็ดไม่มีวันไหนเลยที่จะมีความสนุกสนาน พอจะหลงมัวเมาล้วนแต่เป็นวันที่ต้องทนทุกข์ได้ยาก ไม่แน่นอน จำเป็นที่จะต้องหาทางผ่อนทุกข์ บรรเทาทุกข์ จนกว่าจะดับทุกข์ได้ดอกกระมัง"

นิมิตเสียง

เย็นวันหนึ่งเวลาประมาณ ๕ โมงเย็นเศษๆ เมื่อพักจากการสอนประจำวัน ขณะที่นั่งพักผ่อนอยู่ที่กุฏิ เกิดความคิดถึงหลวงพ่อชา คิดถึงเพื่อนบรรพชิตที่เคยร่วมปฏิบัติ คิดถึงลานวัดอันสะอาดราบเรียบภายใต้เงาไม้อันหนาครึ้ม คิดถึงเสียงไก่ป่าขันเจื้อยแจ้ว ยามดึกสงัดช่างวิเวกวังเวงดียิ่งนัก เมื่อไรหนอเราจะได้กลับไปอีก เห็นจะต้องอดใจรอไปจนถึงวันนั้น

ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าได้ไปอยู่จำพรรษากับท่าน ก็ตั้งใจจะอยู่ร่วมกับท่านสัก ๕ พรรษา ตามพระวินัยที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ อีกสักครู่ต่อมา ข้าพเจ้าได้ยินเสียงจากส่วนลึกของจิต มิใช่ได้ยินทางหู บอกข้าพเจ้าว่า... *"จะอยู่กับหลวงพ่อได้เพียง ๒ พรรษา"* ข้าพเจ้ารีบสะบัดหน้าและตอบไปทางจิตว่า *"ต้อง ๕ พรรษา"* แต่เสียงนั้นกลับยืนยันว่า *"๒ พรรษาเท่านั้น"* แล้วเสียงนั้นก็เลือนหายไป

ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้า อยากจะกลับไปอยู่วัดหนองป่าพงอีก แต่อยู่ในระยะที่ต้องทำงานเพื่อพระศาสนา สักระยะหนึ่งก่อน เพราะข้าพเจ้าต้องการจากไปชนิดที่ตัดบัวให้เหลือใย...จึงยังไม่เปิดเผยให้ใครทราบ คิดว่าเมื่อถึงก่อนวันจะจากไปสัก ๒-๓ วัน จึงจะแจ้งให้ท่านเจ้าอาวาส พระเณรและญาติโยมทราบ จึงจะไม่เกิดความขลุกขลักวุ่นวาย เกิดพระเณรย้ายหนีไปหมด สำนักเรียนก็จะร้างเร็วเกินไป จะปล่อยให้ค่อยเป็นค่อยไปจะเหมาะกว่า ถึงแม้พระภิกษุสามเณรในวัดพร้อมทั้งญาติโยมจะเกิดความสงสัย แต่ไม่มีใครกล้าถาม ข้าพเจ้าก็ไม่ยอมบอก เพราะยังไม่ถึงเวลานั้น...

ต่อมาก็มีคนกล้าจนได้... วันหนึ่งคุณปลัดธงชัย กุลราช คงไปทราบข่าวมาจากที่อื่น จึงขึ้นไปพบข้าพเจ้าที่กุฏิ พูดคุยกันพอสมควรจึงถามว่า *"ผมได้ทราบว่า ท่านอาจารย์จะไปจำพรรษาที่วัดหนองป่าพง เป็นความจริงไหม?"* ข้าพเจ้า *"ก่อนจะพูดอะไรให้ฟัง ขอสัญญาก่อนว่า ได้ทราบแล้วจะต้องปิดเป็นความลับ ห้ามเปิดเผย จนกว่าจะถึงวันนั้น..."* เมื่อท่านปลัดรับปาก และถามข้าพเจ้าต่อไปว่า *"ทำไมถึงจะทอดทิ้งลูกศิษย์ ทิ้งวัด ทิ้งญาติโยมไป ไม่เมตตาสงสารเขาหรือ?"* ผมนึกว่าได้ไปศึกษามาแล้ว จะ

เอามาโปรดพระเณรและญาติโยมทางบ้านเรา...” ข้าพเจ้าจึงพูดว่า “เรื่องจะไปนั้นเป็นความจริง แต่จะไปเมื่อปรับปรุงการศึกษาเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บางชั้นอาตมาจะต้องสอนให้จบก่อนเดินทางไป นอกนั้นก็จะมอบให้ครูผู้เป็นศิษย์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เรื่องเมตตาสงสารนั้นมีมาก ยังรักเคารพ นับถือกับทุกๆ ท่านที่คุ้นเคยช่วยเหลือ แต่อาตมามีความพิการอยู่ เป็นความพิการทางด้านคุณธรรม ด้านปริยัติธรรมนั้นได้ศึกษามา และได้มาทำประโยชน์พอสมควรแล้ว แต่ด้านปฏิบัติธรรมพิการมานานแล้ว ถ้าไม่แสวงหา ไม่ปรับปรุงแก้ไข ชีวิตทั้งหมดที่มีมา ก็จะหมดโอกาส คนพิการนั้นจะเป็นหัวหน้า เป็นผู้นำที่ดีนั้นยากมิใช่หรือ? คราวก่อนที่ไปศึกษาเพียง ๑ เดือนนั้น ถ้าเป็นอาหารก็เป็นเพียงไปชิมดูเท่านั้น ยังไม่ได้รับประทานพอสมควรแก่ความต้องการ สถานที่ไปอยู่ก็ไม่ไกลเกินไป มีอะไรก็พอมีโอกาสไปมาหาสู่กันได้สะดวก ไม่ยากลำบากเกินไป...” เกือบขอยืมคำพูดหลวงพ่อที่ว่า “โยมน่ะ เขากลัวแต่วัดเขาจะร้าง เขาไม่กลัวว่าเราจะร้างหรอก...” แต่กลัวว่าจะเป็นการกระทบกระเทือนทางจิตใจก็เลยไม่พูด... สำหรับข้าพเจ้านั้น คำพูดประโยคนั้นยังก้องอยู่ในส่วนลึกของจิตเสมอ...เมื่อสนทนากันพอสมควรแล้วท่านปลัดก็ลากลับ...

สามวันก่อนอำลา

การจากไปของบุคคลที่เรารักเคารพนับถือ หรือสิ่งของที่เราหวงแหนมีอันสลายหายไป ย่อมนำความทุกข์ใจมาสู่หมู่มนุษย์ธรรมดาอย่างเราๆ ท่านๆ แต่การจากไปของผู้ที่เราเกลียดชัง หรือสิ่งของที่เราไม่ชอบ ไม่อยากมีมันหายไป กลับทำให้เกิดความสบายใจ เบาใจ เพราะว่าคนหรือสิ่งของประเภทนี้ เมื่ออยู่ร่วม อยู่ใกล้ ได้พบเห็นมันจะเกิดความหนักใจ ทุกข์ใจ ไม่สบายใจ ตลอดเวลา

ดังนั้นการจากไปของคนหรือของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจึงทำให้เกิดความรู้สึกสบายใจหรือทุกข์ใจได้ต่างกัน ทั้งนี้ทางพระท่านว่า มันขึ้นอยู่กับความสำคัญมั่นหมายของเราเอง เป็นผู้เข้าไปแบก เข้าไปยึดสิ่งเหล่านั้นไว้ เรียกว่าไม่รู้จักทำใจวางเฉยได้ ดังภาษิตอีสานสอนไว้ว่า *"หาบช้างซาแมว"* มีความหนักเบาไม่เท่ากัน ไม่เกิดความ

พอดี จะไม่ให้มีความทุกข์ได้อย่างไร? ความทุกข์มันจึงเกิด เกิดที่ไหนเล่า? ก็เกิดที่ใจของเรานี่เอง เราจำเป็นที่จะต้องสร้างพลังใจให้เกิดมีขึ้น ตามหลักการวิธีการที่บัณฑิตท่านสอนไว้ เพื่อใจจะได้มีพลังสามารถที่จะมีภูมิต้านทานรับและปล่อยวางสิ่งที่มาสัมผัส (อารมณ์) ได้ ความสงบสุขย่อมเกิดมีแก่ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย เรียกว่าเป็นผู้มีภูมิต้านทานสูง ย่อมอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข

สมัยนี้โรคทางกายที่ถือว่าร้ายแรง เป็นโรคที่เรากลัวกันนักหนา ก็คือโรคที่ทำให้ภูมิต้านทานอ่อนแอ (โรคเอดส์) มันเข้าสู่ร่างกายทำงาน ๓ ระยะ ระยะแรกเข้าสู่ร่างกายแล้วจะเก็บตัวเงียบอยู่ ทำเป็นเหมือนจะไม่มีภยันตรายอะไร ระยะที่สองจะกระจายออกไปและทำการแหย่ๆ ทดลองหรือลองเชิงดู แต่พอระยะที่สามมันจะปลุกระดมเล่นงานอย่างโจ่งแจ้ง จนทำให้มนุษย์ขาดภูมิต้านทานและโรคแทรกซ้อนก็แห่กันมารุม...นี่เป็นโรคทางกาย

มนุษย์ทั้งหลายพากันกลัวแต่โรคเอดส์ทางกาย ส่วนโรคเอดส์ทางจิต ทั้งๆ ที่มีความร้ายแรงพอๆ กัน หรืออาจจะมากกว่าก็ได้ คือโรคตัณหาอุปาทาน มันเข้าสู่จิตใจและทำปฏิกิริยาต่อจิต เป็นพิษเป็นภัยต่อจิตใจเป็น ๓ ระยะ

เช่นกัน โรคทางกายทำอันตรายได้ชาตินี้เท่านั้น แต่โรคทางจิตมันเป็นอันตรายได้มาก และกว้างขวางชนิดที่ข้ามภพข้ามชาติได้ด้วย ถ้าเราคิดป้องกันโรคทางกาย ก็ควรคิดและหาวิธีป้องกันโรคทางจิตใจไว้ด้วย ก็จะเป็นการดีมาก

อีก ๓ วัน ก่อนจะออกเดินทางสู่วัดหนองป่าพง ข้าพเจ้าจึงไปทำวัตร ขอขมาต่อหลวงพ่อพระครูอรรค-ธรรมวิจารณ์ วัดหนองหลัก ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นบิดาผู้ให้กำเนิดทางศาสนา ตั้งแต่ข้าพเจ้าได้ก้าวเข้าสู่ร่มเงาแห่งกาสาวพัสตร์ครั้งแรก เป็นสามเณรน้อยๆ (พ.ศ.๒๔๘๗) หลวงพ่อพระครูฯ เป็นผู้มีพรหมวิหารธรรมอย่างพร้อมมูล ท่านได้สนับสนุนส่งไปศึกษาหาความรู้อยู่ที่เมืองหลวง จนได้กลับมาถิ่นกำเนิด ท่านสนับสนุนให้จัดตั้งสำนักเรียนขึ้น (ปี พ.ศ. ๒๕๐๐) เพื่อทำประโยชน์แก่พระศาสนา ต่อมาท่านให้กำลังใจให้ข้อคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จนกระทั่งสำนักเรียนปริยัติธรรมที่ข้าพเจ้าเป็นครูสอนเจริญมาได้ ๑๒ ปีแล้ว เมื่อข้าพเจ้าถวายเครื่องสักการะและกราบเรียนให้ท่านทราบ เรียนความมุ่งหมายจุดประสงค์จนเป็นที่ทราบดีแล้ว ท่านก็อนุโมทนา ท่านปรารภว่า *"ความจริงแล้วเรื่องการปฏิบัติธรรม เป็นเรื่องที่ควรสนใจใฝ่หา สำหรับ*

ผมนั้นเสียดาย เวลายังมีอยู่น้อยมาก ถ้าผมอยู่ในวัยอย่างมหา ผมก็ต้องทำอย่างนั้น... ถ้าหากท่านไปแล้วได้พบเห็นอะไรมีเวลาก็มาเล่าให้ฟังบ้างนะ..."

เมื่อกลับจากทำวัตรลาหลวงพ่อพระครูฯ พระอุปัชฌาย์ เย็นวันนั้นข้าพเจ้าจึงเข้าเรียนปรึกษา แจ้งความประสงค์ให้ท่านเจ้าอาวาส (พระอธิการจำปา) ทราบเรื่อง พอท่านได้ทราบถึงกับนิ่งอึ้ง...นั่งนิ่งอยู่ตั้งนาน ข้าพเจ้าเองก็รู้สึกอึดอัดใจเต็มทน ชำเลืองดูหน้าท่านเจ้าอาวาสเปลี่ยนสี...คงได้รับความกระทบกระเทือนใจอย่างรุนแรง ข้าพเจ้าเองก็รู้สึกเห็นใจท่านมาก จึงได้พูดปลอบใจ ชี้แจงเหตุผลต่างๆ นานา จนท่านคลายลงบ้าง แต่ก็ยังเห็นน้ำใสๆ ยังมีคลอหน่วยตาอยู่...โอ...ท่านผู้ร่วมสร้างบารมี...

ค่ำคืนนั้น ข้าพเจ้าได้ชี้แจงให้คณะครูที่ร่วมสอนตลอดทั้งพระเณรให้ทราบกันทั่วทุกรูป รู้สึกเป็นข่าวที่กระเทือนจิตใจมาก ไม่มีใครพูด เงียบเหมือนวัดร้าง ไม่มีแม้แต่เสียงจามหรือไอ ทุกวันได้ยินเสียงพระเณรท่องหนังสือ เสียงระงมไปทั่วอาราม ดุจเสียงกบเขียดร้องคราฝนตก...ไม่มีแสงตะเกียงวับๆ แวมๆ ตามลานวัด ดูช่างเงียบเหลือเกิน...

วันต่อมาได้แจ้งให้ชาวบ้านทราบกันทั่วทุกคน และได้มีญาติโยมพูดกันปรึกษากันเป็นหมู่ๆ พากันมาขอความเมตตานิมนต์ให้ข้าพเจ้าอยู่สอนต่อไป แต่ข้าพเจ้าก็ได้ชี้แจงให้พระเณรและญาติโยมทราบ ถึงธุระหน้าที่ในทางศาสนาที่จะต้องศึกษาและทำตาม อธิบายคำขอบรรพชา ให้เข้าใจในความหมาย อ้างเอาภาษิตที่ว่า *"บ่ออกจากบ้านบ่ฮู้ฮ่อมทางเทียว บ่เฮียนวิชาห่อนสิมีความฮู้"* หมายความว่าไม่ยอมออกจากบ้านย่อมไม่รู้จักทางเดิน ไม่เล่าเรียนวิทยาการ ย่อมไม่มีความรู้ความฉลาด และได้ชี้แจงว่าข้าพเจ้ายังขาดอยู่ด้านหนึ่งคือด้านวิปัสสนาธุระ จึงจำเป็นจะต้องแสวงหา เหมือนเคยจากบ้านจากญาติมิตรไปศึกษาต่างถิ่น จึงพอมีความรู้มาช่วยเหลือลูกหลาน คราวนี้ก็เช่นกัน จึงจำเป็นจะต้องไป ทั้งๆ ที่จิตส่วนหนึ่งก็ไม่อยากจากไป บางทีถ้าหากร่างกายยังไม่ถึงจุดจบ ก็อาจจะได้กลับมาอยู่กับญาติมิตรอีก วัดหนองป่าพงแค่นี้ไม่ไกลอะไรหรอก จึงไม่มีเหตุผลอะไรพอที่จะนำมาคัดค้านให้ข้าพเจ้าเลิกล้มความตั้งใจได้ ข้าพเจ้าไม่กล้ามองหน้าพระเณรและญาติโยมที่เคยรักเคารพนับถือกันมาเป็นเวลานานปี เพียงชำเลืองดูก็เห็นความเศร้าบนใบหน้าบางท่านเห็นน้ำตาคลอหน่วย...ถ้ารวมความคิดของท่าน

เหล่านั้น คงจะเปล่งออกมาว่า

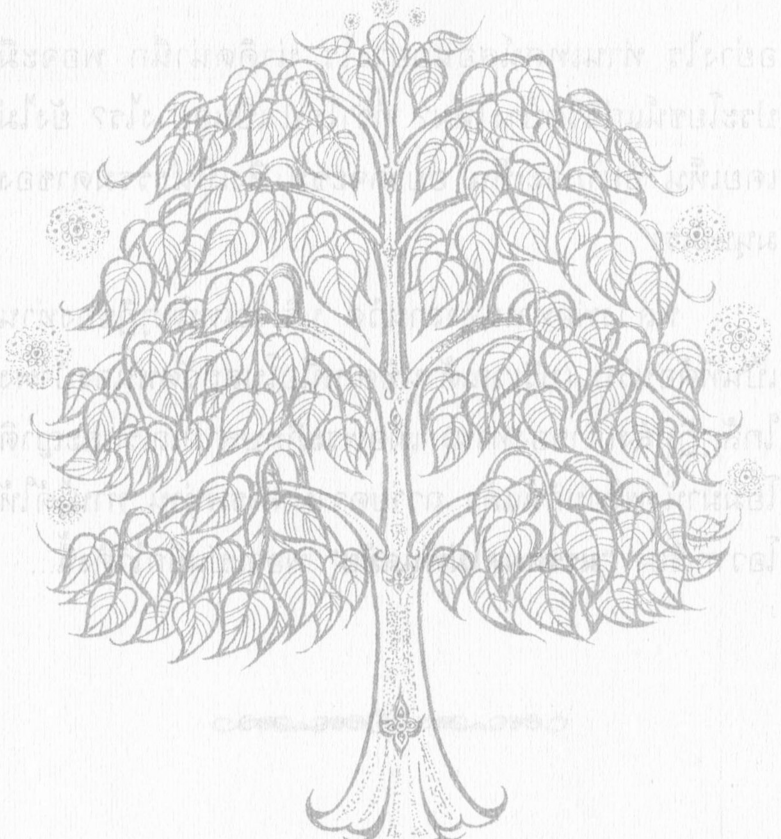
แม้นมีสิ่ง	**ผูกพัน**	**อันเหนียวมั่น**
อยากร่วมกัน	**ผูกไว้**	**ให้ท่านอยู่**
จะเคารพ	**รักเจ้า**	**เฝ้าเอ็นดู**
แต่ไม่รู้	**ที่จะ**	**ทำฉันใด...**

ด้วยการตัดสินใจที่ใช้เหตุผล เมื่อ ๒ เดือนก่อนนั้น ที่ยอมรับปากหลวงพ่อชา ท่านยอมเปลี่ยนบริขารให้เมื่อสิ้นเดือนห้า อุ้มบาตรเวลาออกภิกขาจาร ดูนาฬิกาเวลาสอน มองดูบริขารที่นุ่งห่ม ทำให้นึกถึงคำพูดของท่านเตือนตนเองเสมอว่า *"ญาติโยมเขากลัวแต่วัดเขาจะร้าง เขาไม่กลัวว่าเราจะร้าง...(ร้างจากธรรมปฏิบัติที่เกิดผล) หรอก..."* ดังนั้น เหตุผลที่เขาอ้างมากับน้ำตาที่คลอหน่วย จึงมิใช่สิ่งที่จะช่วยรัดรึงให้ข้าพเจ้าอยู่ต่อไป ทั้งๆ ที่ยังระลึกถึงอุปการะคุณเป็นอันมาก ที่ได้รับจากท่านเจ้าอาวาส และญาติโยมทั้งหลาย ข้าพเจ้าคิดว่า สักวันหนึ่งถ้าเป็นไปได้เราอาจจะได้กลับมาอยู่กับท่านผู้มีอุปการะคุณเหล่านั้นอีก

สู่ ป่าพงครั้งที่สอง

ความเป็นผู้ตรงต่อเวลาและหน้าที่ เมื่อนัดหรือรับปากใครไว้แล้ว ก็ทำตามนั้นไม่ผิดนัด ไม่ผิดหน้าที่ ย่อมเป็นผู้มีสัจจะ ย่อมเป็นที่รักเคารพ และนับถือของคนทั่วไป เรียกได้ว่าเป็นผู้ที่มีความจริงใจและจริงจัง นับได้ว่าเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นการเพิ่มเกียรติและศักดิ์ศรีแก่ตนเอง

ดังนั้น เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๑ ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๘ ซึ่งเป็นวันที่ได้กำหนดนัดกับหลวงพ่อไว้ หลังจากพระภิกษุสามเณรฉันเพลแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้นำดอกไม้ธูปเทียน ไปกราบพระประธานในโบสถ์ ตั้งจิตอธิษฐาน ขอแผ่ส่วนกุศลในการปฏิบัติธรรมแด่พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติมิตร ตลอดทั้งสรรพสัตว์ทั้งหลาย ขอจงมีส่วนบุญ แล้วจึงไปกราบลาท่านเจ้าอาวาสเตรียมออกเดินทาง...

วันนั้นได้มีพระภิกษุสามเณรและญาติโยมไปส่งประมาณ ๒๐๐ คน ไปถึงวัดหนองป่าพงตอนบ่าย บางพวกตั้งใจไปด้วยความเคารพเลื่อมใส บางพวกก็ไปเพื่อให้หายสงสัยว่า วัดหนองป่าพงมีอะไรดี ทำไมข้าพเจ้าจึงติดใจอยากไปอยู่อีก หลวงพ่อชาท่านมีบุคลิกลักษณะ

อย่างไร ท่านเทศน์สอนอย่างไร น่าคิดน่านึก พอจะมีประโยชน์แก่ชีวิตบ้างไหม? ที่ว่าไก่ป่าเป็นอย่างไร? ยังไม่เคยเห็น อยากจะเห็น อยากจะชม ซึ่งเป็นธรรมดาของมนุษย์เรา

หลวงพ่อท่านเอาลานวัด บริเวณหน้ากุฏิของท่านเป็นที่ต้อนรับ (บริเวณด้านทิศเหนือโบสถ์วัดหนองป่าพงใกล้กุฏิหลังเก่าของท่าน) เมื่อพระภิกษุสามเณรและญาติโยมมานั่งพร้อมกันแล้ว ถวายความเคารพท่าน ท่านได้ให้โอวาทเรื่อง **"มรรคผลไม่พ้นสมัย"** พอจะบันทึกไว้ดังนี้...

มรรคผล ไม่พ้นสมัย

หลวงพ่อชา สุภทฺโท

(คัดจากหนังสือสุภัททานุสรณ์ ๒๕๑๑)

วันนี้ได้มีพระภิกษุสามเณรและญาติโยม มาส่งมหาอมรเป็นจำนวนมาก เนื่องจากว่าเราเคยอยู่ด้วยกันมาเคยทำงานร่วมกัน รักใคร่สนิทสนมกัน ย่อมมีความอาลัยคิดถึงกันเป็นธรรมดา การมาอยู่ที่นี่เช่นนี้ จะเรียกว่า *"จากกัน"* ก็เป็นเพียงคำสมมติเท่านั้น ตราบใดที่เรามีความผูกพันกันทางจิตใจ ยังนึกถึงคำสอน ทำตามคำแนะนำของท่านอยู่ ก็เชื่อได้ว่าโดยธาตุแท้เราไม่มีวันจากกันดังที่พระพุทธองค์ตรัสสอนพระวักกะลิว่า *"ดูก่อน วักกะลิ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต (ตัวจริง) ผู้นั้นชื่อว่าผู้เห็นธรรม ส่วนผู้ที่มัวดูแต่เพียงร่างกาย จับชายจีวรของเราเดินตามไป ชื่อว่าไม่เห็นธรรม คือไม่เห็นเราตถาคต อยู่ห่างไกลเรา*

เหลือเกิน...”

ดังนั้น การที่มหาอมรได้จากมาอยู่ที่นี่ ท่านทั้งหลายอย่าได้ถือเป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ใจเลย จงอยู่ใกล้ท่านในลักษณะที่เห็นตัวจริง เราจะมีความเบาใจตลอดเวลา จงพากันตั้งหน้าตั้งตาศึกษาเล่าเรียน และทำงานไปด้วยความอดทน ขยันหมั่นเพียร เมื่อมีโอกาสจึงค่อยปลีกตัวออกมาปฏิบัติดูบ้าง จะเป็นการดีมาก

การอยู่ป่าย่อมทำให้เกิดความสงบ เยือกเย็น สงัดดี ทำให้จิตใจเรามีความวุ่นวายน้อยลง เพราะอยู่กับธรรมชาติ ต้นไม้เถาวัลย์ขึ้นเขียวชอุ่ม จิตใจก็เย็นสบาย เมื่อมองดูต้นไม้เถาวัลย์คดๆ งอๆ ที่มีอยู่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้ใด ต่างจากคนคดคนงอ จะเป็นนักบวชหรือชาวบ้าน ย่อมก่อความยุ่งยากเดือดร้อน เป็นพิษเป็นภัยแก่คนและสถานที่นั้นเสมอ สู้ต้นไม้เถาวัลย์ก็ไม่ได้ มองดูทีไรสบายใจทุกครั้ง แม้จะได้ฟังเสียงร้องของกระแต และไก่ป่า นกต่างๆ จนกระทั่งแมงอี (หรีดหริ่ง) แมงง่วง (เรไร) จั๊กจั่น เป็นต้น มันเคยร้องอย่างไร มันก็ร้องอยู่อย่างนั้น เช่นพวกนกเขา นกเค้า มันก็ร้องบอกลักษณะของนกเขา นกเค้า อยู่ตามเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีการ

สัปปลับกลับกลอก หลอกลวงอะไรเลย ถึงเวลาร้องมันก็ร้อง ถึงเวลาหยุดมันก็หยุด สัตว์ต่างๆ จึงมีอะไรหลายๆ อย่างต่างจากคนเรา คนเรานั้นปากพูดไปอย่างหนึ่ง แต่จิตคิดไปอีกอย่างหนึ่ง ปากพูดกับเราอยู่ดีๆ แต่ใจของเขาอาจจะมุ่งร้ายทำลายเราก็เป็นได้ มองดูอาการภายนอกก็น่าคบ แต่ส่วนลึกของใจเขาเรารู้ได้ยาก เพราะเต็มไปด้วยมายา ถ้าเราเผลอตัวเชื่อง่ายเกินไป อาจจะเสียใจภายหลัง จึงต้องระวังสีและเสียงต่างๆ ที่คนปรุงแต่งขึ้นมันเป็นของปลอม เขามุ่งไปในทางยั่วยุให้ลุ่มหลงมัวเมาสำหรับหลอกคนโง่ ให้หลงจมอยู่ต่อไป ล้วนแต่เป็นมายาแทบทั้งสิ้น ซึ่งมีความแตกต่างจากสีของป่าและเสียงจากป่ามากทีเดียว เพราะป่านั้นอะไรๆ มันก็เป็นอยู่ตามธรรมชาติ ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงเกิดที่ป่า ตรัสรู้ที่ป่า ประกาศธรรมครั้งแรกก็ที่ป่า และปรินิพพานที่ป่า ป่าจึงเป็นดินแดนแห่งความสงบ เรียกว่า ได้กายวิเวก จิตตวิเวก และอุปธิวิเวก

สมัยนี้คนเราชอบคิดและเข้าใจว่า พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปนานแล้ว มรรคผลพ้นสมัยเสียแล้ว ทำไปปฏิบัติไปก็ไม่ได้บรรลุธรรมอะไรเลย ความจริงแล้ว

พุทธภาวะคือพระพุทธเจ้าที่เป็นธาตุแท้นั้นตายไม่เป็น ยังอยู่ตลอดเวลา จะปรินิพพานไปเฉพาะท่านผู้บำเพ็ญตนจนเข้าภาวะอันนั้นเท่านั้น ส่วนพระธรรมคำสอนของพระองค์ก็ยังมีอยู่ ย่อมให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติที่ถูกต้องเสมอ (อกาลิโก) ไม่เลือกกาลไม่เลือกเวลา คนโง่เท่านั้นที่เข้าใจว่ามรรคผลพ้นสมัยเสียแล้ว แต่คนฉลาดเขาจะไม่พูดไม่เข้าใจอย่างนั้น พูดง่ายๆ ก็เหมือนเราขุดบ่อเพื่อหาน้ำ สมัยพุทธกาลเขาก็ขุดเพื่อต้องการน้ำ โกยดินเจอรากไม้เอารากไม้ออก เจอหินเอาหินออก ขุดได้ที่ดีแล้ว ย่อมได้น้ำ น้ำมันมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เราไม่จำเป็นต้องไปสร้างไปแต่งน้ำอีก แต่งแต่บ่อเพื่อให้พบน้ำเท่านั้น

สมัยนี้เราก็ขุดดินให้เป็นบ่อ เพื่อได้น้ำเช่นเดียวกัน เมื่อขุดได้ที่ดีแล้วย่อมได้น้ำ โดยไม่ต้องแต่งไม่ต้องเนรมิตอะไรทั้งนั้น คนโง่ที่อวดว่าตนฉลาดเท่านั้น จึงกล้าปฏิเสธว่าในดินไม่มีน้ำ และเขากล้ายืนยันว่าสมัยนี้ขุดบ่อแล้วต้องแต่งน้ำ ต้องเนรมิตน้ำอีก ยังมีคนเป็นจำนวนมากที่ยังเข้าใจว่า เมื่อเรายืนอยู่บนพื้นดินมองไม่เห็นน้ำ ต้องปฏิเสธทันทีว่าในพื้นดินไม่มีน้ำ พ้นสมัยเสียแล้วที่จะขุดบ่อ ทั้งๆ ที่ตนเองก็ได้อาศัยน้ำจากบ่อที่คนอื่นขุดไว้ จึงพอ

ได้ดื่มได้ใช้อยู่ทุกวัน คิดดูแล้วก็น่าสงสารคนประเภทนี้จริงๆ ซ้ำร้ายยังเที่ยวพูดดูถูกดูหมิ่นคนที่เขากำลังพยายามขุดบ่อหาน้ำเสียอีก จึงขอฝากท่านทั้งหลายไว้พิจารณา

การศึกษาปริยัติธรรมนั้น เป็นของดีมีประโยชน์ ทำให้มีความรู้ความฉลาดขึ้น รู้ที่ผิด ที่ถูก ที่ควร และไม่ควร ซึ่งถือว่าเป็นบันไดขั้นแรก แต่จะหยุดอยู่เพียงแค่นั้นยังไม่พอ ควรจะสนใจปฏิบัติตามดูบ้าง บางทีย่อมจะได้รับความรู้ ความฉลาดที่ลึกซึ้งแปลกกว่าที่เคยเรียนมา จึงขอฝากท่านทั้งหลายไว้เป็นข้อคิด หากท่านผู้ใดสนใจการปฏิบัติธรรม ถึงหน้าแล้งว่างจากการเรียน จะมาปฏิบัติก็ขอนิมนต์ได้เลย บัดนี้ได้เวลาพอสมควรแล้ว จึงขอนิมนต์เดินชมวัดวาอาราม ตามสะดวกสบาย...

มรรคผลพ้นสมัยนั้น	ใครขาน
คนพูดโฉดเขลาพาล	แน่แท้
ธรรมะบ่ล่วงกาล	ยังอยู่ เสมอนา
ปฏิบัติบรรลุแล้ว	ย่อมรู้รสธรรม...

เมื่อพระภิกษุสามเณรและญาติโยม กราบนมัสการหลวงพ่อแล้ว ก็พากันแยกย้ายไปชมสถานที่ ตลอดทั้งสำนักชี ได้เวลาพอสมควรแล้วจึงพากันกลับบ้าน ทุกท่านก่อนลากลับมองมายังข้าพเจ้าด้วยความอาลัยอาวรณ์ จนข้าพเจ้าไม่กล้าสบสายตา เพราะความสงสารเห็นใจ แต่ก็ไม่ลืมสงสารชีวิตตนเอง จึงรำพึงในใจว่า

จากกันเพียงแต่ได้ ห่างกาย
ชีพอยู่ยังมั่นหมาย พบบ้าง
จากกันเพราะความตาย จากยิ่ง ไกลนา
จรจากเพราะกรรมสร้าง ส่งให้ไกลแสน

ลาก่อนทุกท่านผู้ เคยเห็น
เคยอยู่ร่วมสุขเย็น ค่ำเช้า
ลาจากเพราะจำเป็น เพื่อก่อ กุศลนา
อย่าโศกอาลัยเศร้า บ่ได้ไกลเหลือ

ก่อนที่จะยุติการบันทึก ก็ขอเสริมอีกสักนิด เพื่อเป็นข้อคิดแก่ท่านผู้อ่าน เมื่อข้าพเจ้าได้เข้ามาอยู่ในแวดวงของผู้ปฏิบัติธรรมอย่างสมบูรณ์แบบแล้ว พรรษาแรกที่ได้มาอยู่ใกล้ท่านผู้มีคุณธรรมสูง ท่านใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ก็ทำ

ให้เกิดความสบายใจ เบาใจ และโปร่งใจไปอีกแบบหนึ่ง ซึ่งท่านผู้ไม่เคยสัมผัสย่อมไม่มีทางเข้าใจได้

บางครั้งเกิดความคิดว่า ชีวิตความเป็นมาของหลวงพ่อชา ตั้งแต่หนุ่มจนเข้าวัยกลางคน ท่านอุตส่าห์ดั้นด้นไปศึกษาด้านปริยัติธรรมต่างถิ่น แล้วก็ออกปฏิบัติธรรม จนกระทั่งได้กลับมาอยู่เป็นครูบาอาจารย์เช่นนี้ ท่านเคยผ่านเหตุการณ์ต่างๆ มามาก ปัญหาต่างๆ ย่อมเกิดเป็นเหตุให้หาทางแก้ ซึ่งท่านได้ผ่านพ้นมาแล้วด้วยดี ควรที่เราจะได้รับทราบ เพื่อจะเป็นอุบายสอนตัวเราเอง จะได้รู้วิธีแก้ปัญหาซึ่งอาจจะเกิดขึ้นมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ทั้งเป็นการเพิ่มความรู้ ในขณะที่อยู่ในระยะปฏิบัติธรรม

บางวันหลังจากทำกิจวัตรเรียบร้อยแล้ว ตอนเย็นจึงพากันไปกราบหลวงพ่อที่กุฏิ ได้ฟังธรรมเป็นข้อคิดในการประพฤติปฏิบัติ ขจัดความสงสัยที่เกิดขึ้น โดยที่เรายังไม่ต้องเรียนถาม ท่านพูดไปๆ ก็ตรงเป้าของเราพอดี เมื่อได้เวลาพอสมควร เพื่อนๆ เขากลับไปบำเพ็ญเพียร ส่วนข้าพเจ้ายังไม่กลับ จึงได้กราบเรียนถามท่านว่า *"กระผมอยากทราบว่า เมื่อคราวหลวงพ่อออกปฏิบัติธรรมครั้งแรกนั้นทำอย่างไร? เดินทางไปศึกษากับครูบาอาจารย์ที่ไหน? และมีอุปสรรค*

อย่างไรบ้าง ขอความเมตตาจากหลวงพ่อ ขอรับทราบ...” หลวงพ่อท่านได้เล่าให้ฟัง รู้สึกว่า น่าฟัง น่าคิด น่าศึกษามาก เมื่อพอสมควรแล้ว จึงกราบลาท่านกลับกุฏิและได้บันทึกไว้

อีก ๒-๓ วันต่อมา ก็เข้าไปหาท่าน ท่านก็เล่าให้ฟัง ซึ่งรู้สึกซาบซึ้งในปฏิปทาที่ท่านดำเนินมา ล้วนแต่มีประโยชน์ต่อศิษย์ทั้งหลาย น่าจะได้รับทราบเอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป นับเป็นเวลาหลายครั้งที่ข้าพเจ้าได้รับฟังประวัติการปฏิบัติธรรมของหลวงพ่อและบันทึกไว้เพื่อเตือนความจำ

ต่อมาเมื่อได้ทราบว่ามีข้าราชการผู้ใหญ่จากกรุงเทพฯ จะนำกฐินขึ้นมาทอดที่วัดหนองป่าพง ข้าพเจ้าจึงได้ปรารภกับเพื่อนๆ ว่า น่าจะได้พิมพ์ประวัติหลวงพ่อออกเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ต่างก็มีความเห็นสอดคล้องกัน ข้าพเจ้าจึงเข้ากราบเรียนให้ท่านทราบ ครั้งแรกหลวงพ่อพูดว่า *“จะพิมพ์อยู่หรือ ไม่เห็นมีอะไรนัก”* ข้าพเจ้าจึงกราบเรียนว่า *“หลวงพ่อขอรับ ปฏิปทาที่หลวงพ่อเคยดำเนินมาเป็นเวลาตั้งหลายปี ล้วนแต่มีของดีพอที่จะเป็นครูสอนบรรดาศิษย์ทั้งหลายให้ได้รู้แนวทางที่จะเดินตามเป็นอย่างดี จะเป็นการเพิ่มกำลังใจให้แก่ท่านผู้กำลังปฏิบัติ และแก่ผู้ใคร่ต่อการปฏิบัติซึ่งมีประโยชน์มาก ถ้าหากหลวงพ่อ*

ไม่เมตตาอนุญาต ปฏิปทาที่หลวงพ่อเคยดำเนินมา ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ จนสำเร็จได้ จะหายกลายเป็นอากาศธาตุไป แต่ถ้าหลวงพ่ออนุญาตให้นำออกเผยแพร่ กระผมเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์มาก อีกอย่างหนึ่งจะเป็นการให้ข้อคิดแก่ท่านผู้ได้ศึกษาปริยัติธรรมมาแล้ว ได้พิจารณาอย่างมีเหตุผล จะได้เข้าใจถึงคุณค่าของการปฏิบัติ แล้วจะได้เดินทางตามที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องไว้ จนได้รับความสุข สงบร่มเย็นตามสมควร"

เมื่อหลวงพ่อได้พิจารณาดูแล้ว เห็นว่ามีประโยชน์ ท่านจึงอนุญาตให้รวบรวมจัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก และทันแจกในงานทอดกฐินปี พ.ศ.๒๕๑๑ พอดี ดังนั้น **"สุภัททานุสรณ์"** จึงได้มีโอกาสปรากฏแก่สายตาของผู้สนใจใฝ่ธรรมตั้งแต่ปีนั้นมา

ในเวลาต่อมาได้มีพระภิกษุสามเณร ตลอดทั้งญาติโยมที่ทราบเรื่อง ได้มุ่งหน้าสู่วัดหนองป่าพง เพื่อกราบไหว้ฟังธรรม จำศีล และบำเพ็ญภาวนา เป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ อีกอย่างหนึ่ง ข้าพเจ้าพิจารณาเห็นว่า ได้มีกุลบุตรผู้เกิดศรัทธาเลื่อมใส ใคร่จะบวชในพระศาสนา มาสมัครเป็นนาคมากขึ้น รู้สึกว่าการฝึกซ้อมนาคตลอดทั้งคู่สวดนาค

(พระกรรมวาจาจารย์และอนุสาวนาจารย์) ยังไม่ค่อยเรียบร้อย หลวงพ่อจึงมอบให้ข้าพเจ้าฝึกหัดอบรมให้เข้ารูปเข้ารอยดีพอสมควร

อนึ่ง วัดหนองป่าพง เป็นที่พักสงฆ์มานาน (พ.ศ. ๒๔๙๗) ทั้งๆ ที่เป็นสถานที่ฝึกหัดอบรม กาย วาจา ใจ แก่พุทธศาสนิกชนเป็นอย่างดี เป็นที่พึ่งทางใจ เกิดผลเป็นสันติสุขแก่หมู่มนุษย์เป็นจำนวนมาก หากแต่ว่ายังเป็นวัดที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ข้าพเจ้าได้กราบเรียนหารือหลวงพ่อเสนอขอให้ดำเนินการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดให้ถูกต้อง หลวงพ่อก็เห็นสมควรจึงมอบให้ดำเนินการ พวกศิษย์ก็ได้รวบรวมหลักฐาน เอกสาร ดำเนินการขอสร้าง ขอตั้งวัดให้ถูกต้องต่อไป และได้รับอนุญาตจากทางราชการเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๓ ซึ่งเป็นปีเดียวกันกับที่หลวงพ่อมีบัญชาให้ข้าพเจ้ามาอยู่ที่วัดป่าวิเวก (ธรรมชาน์) อันเป็นสาขาที่ ๗ เป็นสาขาใหม่ของวัดหนองป่าพง และเป็นปีที่ข้าพเจ้ามาอยู่พึ่งบารมีของหลวงพ่อครบ ๒ พรรษาพอดี

ถึงแม้ท่านจะส่งข้าพเจ้ามาอยู่สาขาใหม่ แต่ถ้าหากท่านมีกิจธุระจำเป็นที่จะต้องใช้ ท่านก็สั่งให้เข้าไปรับใช้ท่านเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเวลาในพรรษาหรือนอกพรรษา ข้าพเจ้าเองก็ได้

ตั้งใจจะรับใช้ท่านตามกำลังความสามารถเนื่องจากได้รับเมตตาธรรมจากหลวงพ่ออย่างล้นเหลือ

ข้าพเจ้าขอจบ **"หนึ่งเดือนในป่าพง"** ลงเพียงแค่นี้ แม้จะเลยหนึ่งเดือนไปหน่อยๆ ท่านผู้อ่านก็คงพลอยได้ทราบอะไรเพิ่มขึ้นอีก คงจะไม่รำคาญดอกกระมัง...

เกิดขึ้นตั้งอยู่แล้ว ดับไป
แปรเปลี่ยนแลเลื่อนไหล บ่ยั้ง
ในโลกสรรพสิ่งใด คงที่ อยู่ฤๅ
ตรองตริจดจ่อตั้ง หมั่นน้อมดูตน ท่านเทอญ...

เขมจิตฺตภิกฺขุ
๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๓

ทุกข์มี	เพราะยึด
ทุกข์ยึด	เพราะอยาก
ทุกข์มาก	เพราะพลอย
ทุกข์น้อย	เพราะหยุด
ทุกข์หลุด	เพราะปล่อย

หลวงปู่ชา สุภทฺโท

อยากมาก	ทุกข์มาก
อยากน้อย	ทุกข์น้อย
หมดอยาก	หมดทุกข์
ยิ่งยึด	ยิ่งทุกข์
หยุดยึด	หยุดทุกข์

หลวงพ่อมหาอมร เขมจิตฺโต

๑ เดือน ในป่าพง

พระมงคลกิตติธาดา (เขมจิตฺตภิกขุ)
เจ้าอาวาสวัดป่าวิเวก (ธรรมชาน์)
บ้านม่วงสามสิบ ตำบลม่วงสามสิบ
อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๔๐

ISBN 974-8415-00-7
พิมพ์ สิงหาคม ๒๕๕๑
จำนวน ๑๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์เป็นธรรมทาน
ออกแบบปก เบญจพล สำราญถิ่น
รูปประกอบ สันติ โทนสุวรรณ
ผ่อง เซ่งกิ่ง

พิมพ์ที่ บริษัท เอ็น.พี. สกรีนพริ้นติ้ง จำกัด
โทร. ๐๒-๔๕๑๕๖๔๓-๕
แฟกซ์ ๐๒-๔๕๑-๕๖๔๗

๑ เดือนในป่าพง พระมงคลกิตติธาดา (มหาอมร เขมจิตฺโต)